

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE. NR. 7. NOV. 2011

lev
bladet

60. ÅRGANG

De stærkeste overlever - men hvad med resten?

Side 6

ANNONCE

ind- hold

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder**
- 6 Det vilde vest** – Vilkårene for mennesker med udviklingshæmning er i opbrud – både økonomisk og holdningsmæssigt
- 7 Bolig** – Besparelserne i 2011 skaber frygt
- 10 Arbejde** – De reddede deres arbejdsplads, men ikke uden skrammer
- 14 Fritid** – Ville droppe skolen for fritidstilbuddet
- 17 Kommentar** – Besparelser med hovedet under armen
- 20 Spillet om Filadelfia**
- 24 Kronik** – Den inkluderende eksklusion eller den ekskluderende inklusion?
- 28 Trods to børn med handicap** – Mød forældrepar med overskud
- 32 Et liv på grænsen** – Historien om et personligt møde
- 35 Sig din mening**
- 41 LEV nyt**
- 42 Kort nyt**

Foto: Tilsted Com.

Gav sig selv Keld og Hilda i gave

Et par hundrede udviklingshæmmede fra Kolding fik sig en på opleveren, da Organisationen Nordhøj, en social virksomhed under kommunens socialforvaltning, fejrede sit 50 års jubilæum – igen.

Begivenheden blev ellers grundigt fejret først på året, men midt i oktober skulle en af gaverne udmøntes. Nordhøj fik nemlig en jubilæumsgave på 50.000 kroner af LEV, og brugerne havde selv bestemt, at pengene skulle gå til en fest. Musikken blev her leveret af Keld og Hilda Heick, skriver tvsyd.dk

Udviklingshæmmede laver mad til børnehaven

”Mad med Perspektiver” er et unikt samarbejde mellem landsbyrådet i Herskind-Skivholme, en børnehave, en skole, forældre, kommune og Levefællesskabet Hertha omkring en ny sund madordning til børn i Herskind, skriver Galten Folkeblad.

Fire udviklingshæmmede skal sammen med to pædagoger fra 2. januar næste år lave mad til i børnehaven Nordlyset i Herskind. Og det handler ikke bare om sund mad til børnene. Men også om pædagogik, integration af udviklingshæmmede og udnyttelse af ressourcer i lokalområdet.

For tanken er, at børnenes møde med mennesker med udviklingshæmning skal give dem forståelse for menneskelig forskellighed samtidig med, at fire udviklingshæmmede får et meningsfyldt arbejde.

Nye lokaler til Forsorgshistorisk Museum

Dansk Forsorgshistorisk Museum, der ligger på det tidligere Andersvænge i Slagelse, har fået nye og bedre lokaler. Der pågår p.t. et arbejde med at indrette det ”nye” museum, som forventes at åbne i starten af 2012. Se mere om museet på forsorgshistorien.dk.

Ny finansiering af socialområdet kan være på vej

Finansieringsmodellen på det specialiserede socialområde får kommuner til at hjemtage eller helt droppe flere særligt specialiserede tilbud. Det er ifølge socialdemokraternes socialordfører, Maja Panduro, en af hovedårsagerne til, at den nye regering vil evaluere kommunalreformen fra 2007 og analysere det specialiserede socialområde; et område, der før lå i de tidligere amter, men som kommunerne overtog langt hovedparten af opgaverne fra.

”Vi lægger op til at skruer økonomidelen bedre sammen, så det ikke er økonomiske hensyn, der afgør om et handicappet barn får hjælp eller ej,” siger hun.

SF bakker op om at ændre finansieringsmodellen, mens De Radikale vil vente med at tage stilling til eventuelle ændringer af området til efter evalueringen. Enhedslisten vil placere flere af de specialiserede socialområder i regionerne, skriver Altinget.

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEVS LANDSFORMAND

Centralkøkkenet er på vej tilbage – og dermed også institutionen

Dette nummer af LEV Bladet har fokus på nogle af de helt konkrete konsekvenser af de omfattende besparelser, som i disse år gennemføres over for mennesker med udviklingshæmning. Listen er lang, og de har alle meget direkte betydning for udsatte borgeres mulighed for at leve en tilværelse med indhold og udviklingsmuligheder.

I Landsforeningen LEV ser vi flere og flere eksempler på, at omlægninger af indsatsen for mennesker med udviklingshæmning ligner grundlæggende brud med værdier og principper i dansk handicappolitik.

dansk handicappolitik. Et politikområde, som der ellers har været national konsensus om de seneste 30 år.

Et rigtig grimt eksempel på denne udvikling er den madordning, som Kalundborg Kommune har besluttet at indføre for kommunens borgere med udviklingshæmning. Kort fortalt betyder kommunens nye madordning, at voksne med udviklingshæmning fremover tvinges til at modtage deres mad fra et kommunalt centralkøkken eller fra en anden leverandør. Hjælpen til selv at lave sin mad i bostedet er skåret helt væk. Kommunens motiv er, at man på den måde kan spare på personalet i botilbud og i hjemmevejlederordninger og samtidigt opkræve betaling hos borgeren for fremstil-

lingen af maden. Lidt af et columbusæg synes man sikkert i de kommunale økonomiforvaltninger.

Der er en række alvorlige problemer i den måde Kalundborg Kommune gennemfører denne ordning på – eksempelvis er den socialpædagogisk hjælp, som borgerne med udviklingshæmning hidtil har fået til at lave deres egen mad, fjernet helt uden nogen individuel sagsbehandling. Et åbenlyst lovbrud. Kalundborg Kommunes madordning er skridt i den helt forkerte retning på det mere principielle niveau. Nogle af de vigtigste værdier i dansk handicappolitik – og i den konvention, som Danmark for nyligt ratificerede – er inklusion og afinstitutionalisering. Voksne mennesker skal ikke henvises til et helt liv i afsondrede institutioner. Vi har alle krav på et hjem – og selv i boliger med institutionspræg, skal vi gøre, hvad vi kan, for at gøre det så hjemligt som muligt. Mon ikke langt de fleste vil være enige med mig i, at madlavning er en af de mest naturlige og meningsfulde dele af livet i et hjem.

Med genførelsen af tvungne centralkøkkenordninger er kommunen altså godt i gang med at slagte vigtige principper og værdier bag det langsigtede handicappolitiske projekt. Centralkøkkenet indføres ud fra kortsigtede økonomiske hensyn og afspejler en rystende handicappolitisk ligegyldighed.

Kalundborg Kommune er desværre ikke alene i denne her sag. Tendenserne i retning af tilbagevenden til institutionerne er mange – lige fra integration af dagtilbud og botilbud til sammenlægning af botilbud i blind tiltro til stordriftsfordele.

Den udvikling må vendes. Danmark skal ikke foretage fundamentale retningskift i 30 års værdier og principper i handicappolitikken, blot fordi det i disse år er økonomidirektører, som sætter dagsordenen i kommunerne.

Det vilde vest

Vi befinder os godt nok i det gennemregulerede Danmark med forvaltninger, styrelser, ankeinstanser og ombudsmand. Men nogle gange kan det godt minde om det vilde vest. Den stærkeste overlever, og dem, som ikke har ressourcer til at kæmpe, er meget dårligt stillet.

Sådan er det at være forældre til et barn, ung eller voksen med udviklingshæmning i 2011.

Den økonomiske dagsorden dikterer besparelser og nedskæringer. Samtidig er der et ønske i mange kommuner om at få fuldstændig hånd i hanke med alle de penge, de bruger på eksempelvis tilbud til mennesker med udviklingshæmning. Forståeligt, måske, men måske ikke nødvendigvis det smarteste hverken i forhold til økonomien eller i forhold til at skabe nogle fornuftige rammer for tilbuddene.

Listen over kriseområder er nærmest uendelig: Personalenedskæringer, manglende eller utilstrækkelige arbejds- og fritidstilbud, "hjemtagninger" af borgere, som bor eller benytter tilbud i andre kommuner, uden tanke for det enkelte menneskes behov, nedlæggelse af helt unikke specialtilbud, eliminering af specialviden. Og vi kunne blive ved.

På de følgende sider sætter vi fokus på nogle få af problematikkerne inden for bolig-, arbejde- og fritidstilbud til mennesker med udviklingshæmning. Eksemplerne er ikke entydigt negative, for de viser også, at det kan nytte at kæmpe – og i hvert fald opnå isolerede små sejre mod "systemet". Men hvis der for alvor skal rykkes ved den negative spiral, hele området for mennesker med handicap oplever i disse år, så skal der mere fundamentale ændringer til.

BESPARELSERNE I 2011 SKABER FRYGT OG SØVNLØSE NÆTTER

TEKST OG FOTO VIBEKE RASK GRØN ■

Mariagerfjord Kommune har netop skåret endnu en medarbejder væk på Botilbuddet Kirketoften i Hobro. Nu er nattevagten helt alene med 28 svært handicappede beboere, hvoraf flere har stort behov for hjælp.

- Jeg ligger søvnløs af skræk for, hvad der sker, hvis to får behov for hjælp på én gang, siger en mor, der mener, at grænsen for, hvad man kan byde mennesker langt er overtrådt

Billede efter billede dukker op på computerskærmen, som Sejr Kastbjerg Holm sidder og kigger på. Det er billeder fra en tur til Vesterhavet, og Sejr trykker selv på en specielt konstrueret knap, når han vil se det næste i rækken.

- Det er godt, han har computer og billeder at underholde sig med, når han skal være så meget alene, siger Marianne Holm, mor til 32-årige Sejr, der er multihandicappet.

Den grønsthøster, der har kørt hen over handicap-budgettet i Mariagerfjord Kommune siden 2009, har nemlig gjort et alvorligt indhug i de levevilkår og udfoldelsesmuligheder, kommunens borgere med varige og betydeligt nedsatte funktionsevner har.

MANGE BESPARELSER

Botilbud Kirketoften er et nyt, flot, etplans byggeri designet netop til 28 af

kommunens svært handicappede borgere. Men lige siden indvielsen i 2009 har kommunens økonomi på området kørt skidt.

- Kort fortalt er der skåret fem procent af budgettet hvert år, siger fællestillidsrepræsentant for kommunens socialpædagoger Hanne Batsberg Larsen. Det betyder 300 færre personaletimer om ugen her på stedet i forhold til 2009, altså otte færre ansatte på Botilbuddet Kirketoften.

- Ja, den sidste røg i uge 34, da natholdet blev skåret ned fra to til én, supplerer Marianne. Det var det, som fik bægeret til at flyde over for hende. Der er tale om en nattevagt uden backup i form af tilkaldevagt, og Marianne Holm får mareridt ved tanken om, hvad der sker, hvis flere af de 28 beboere får behov for hjælp på en gang om natten.

”

**Al selvbestemmelse
er stort set sparet
væk i dag**

Hygge omkring eftermiddagskaffen i Sejr's lejlighed. Marianne Holm, Sejr og fællestillidsrepræsentant Hanne Batsberg Larsen.

Her er ikke tale om relativt velfungerende, psykisk handicappede som Morten og Peter, vi kender fra TV2-udsendelserne. Vi taler om borgere med et stort behov for hjælp

At kommunen prioriterer på den måde får Marianne Holm til at sætte spørgsmålstegn ved, hvor meget politikere i grunden ved om den her gruppe borgere.

- Her er ikke tale om relativt velfungerende, psykisk handicappede som Morten og Peter, vi kender fra TV2-udsendelserne. Vi taler om borgere med et stort behov for hjælp, påpeger hun.

Sejr har intet sprog, er svært bevægelsehæmmet, skal liftes rundt, kan ikke vende sig selv i sengen og han lider af og til af epilepsi.

- Hvilke prioriteter går i gang, når flere beboere kommer i vanskeligheder? spørger Marianne Holm og siger, at hun øver sig meget på ikke at tænke på den enlige vagt om natten.

- Og hvad med det arbejdsmiljømæssige faktum, at nattevagten nu er alene om at vende Sejr og andre beboere,

noget som var direkte forbudt før uge 34? Dengang skulle de ansatte være to om at vende folk i sengen.

Hun peger på, at de seneste besparelser i betænkelig grad udfordrer både serviceloven, som skal varetage borgernes rettigheder, og arbejdsmiljøloven, som skal varetage de ansattes vilkår.

HVIS ER SKYLDEN?

De pårørende hører politikere sige, at det er de handicappede, som er skyld i kommunens finansielle problemer, og mener, at det er en uretfærdig og en ualmindelig hård beskyldning at rette mod en specifik gruppe borgere.

Handicapområdet koster Mariagerfjord Kommune rundt regnet 200 millioner kroner om året, hvoraf de 150 millioner kroner går til handicappede, der er anbragt udenfor kommunen. De mange besparelser rammer især den fjerdedel af budgettet, som berører kommunens "hjemmeboende" beboere.

- Den seneste besparelse skyldes direkte fejl i kommunen, hvor man havde "glemt" at indregne nye udgifter til handicappede, der fylder 18 år i år og derfor skulle figurere anderledes i budgettet, siger Marianne Holm.

Grønthøsterbesparelserne er ikke kun gået ud over personaletimer, de er også gået ud over beboernes pengepung og almene rettigheder.

- Al selvbestemmelse er stort set sparet væk i dag, påpeger Marianne Holm.

I dag skal alt foregå i fællesskab, hvis institutionen skal have beboerne med ud af huset.

Det betyder, at alle skal til koncert med Kandis for eksempel, alle skal spise is på havnen på en gang eller på udflugt samtidig.

Som pårørende er det svært at stå model til, når Sejr hellere vil høre Big Fat Snake, tage til musikfestival eller har lyst til at komme ned i byen en torsdag eftermiddag. Valget kommer derfor til at stå mellem at lave ingenting eller at tage med de andre.

Sejr kan vælge at tage af sted alene, men så koster det kassen. Han skal betale 187 kroner i timen til en med-

hjelper, i den tid arrangementet løber, og fem kroner pr. kilometer han kører med institutionens bus. Derfor er det begrænset, hvor ofte han har råd til at komme af sted selv.

Men til ridning hver tirsdag, det kommer han.

- Heldigvis er de normalt tre, som vil af sted, så de deler transportudgifterne, siger Marianne Holm.

DYRE FESTER

Sejr tog også af sted til sin mormors 75 års fødselsdag og til sin søsters bryllup i sommer. De to fester kostede ham 1800 kroner stykket!

Marianne Holm siger, at hun eller hendes mand selvfølgelig kan tage Sejr med til arrangementer og fester, men ingen af dem har en bil, som kan fragte hans kørestol, og spørgsmålet er vel også, om det er rimeligt, at en 32 årig mand stadig skal følges med sin mor til fest eller til rock-koncert?

- Jeg ser, at Sejr lyser op og hygger sig på en fri måde, når han sidder til bords med unge på sin egen alder, i forhold til de gange han sidder ved siden af mig, siger hun og peger på, at Sejr kommer hjem til hende eller til familiens sommerhus hver weekend, så det er ikke, fordi forældre eller søskende afskriver sig et ansvar.

- Men det handler om at betragte handicappede, som de individer og personligheder de er, ikke bare som en homogen gruppe uden vilje, lyst og interesser.

De mange besparelser har også gjort det til en kostbar fornøjelse for Sejr Holm at komme på ferie.

I år tog han og hans ligeledes multihandicappede veninde fra botilbuddet i sommerhus en uge i september. De skulle tilsammen have tre hjælpere med.

- Sommerhusleje, transport med kørestolsbussen, løn til medhjælpere i fem dage og kost til fem mennesker i alt løb op i 11.865 kr. for *både* Sejr og hans veninde. I alt kostede ferien altså de to 23.730 kr. for fem dage i sommerhus i Danmark, fortæller Marianne Holm.

Det med kosten er i øvrigt blevet et helt

Sejr Kastbjerg Holm sidder ofte alene og kigger på billeder på computeren.

kapitel for sig i besparelserne. I dag skal Sejr hver måned betale et ekstra såkaldt kostforarbejdningstilskud på 800 kroner til kommunen, fordi han ikke kan hjælpe til i køkkenet.

- Men når jeg ser, at de enkelte her i huset, som kan skrælle kartofler, forme frikadeller, røre i gryder og dække bord, hvis de bliver vist, hvordan man gør, alligevel skal betale, må det betyde, at kommunen kræver kostforarbejdningstilskud af alle, der ikke er direkte selvhjulpne i et køkken, påpeger Marianne Holm og mener det bare er en fifi måde for kommunen at hæve betalingen på.

ALTERNATIVER

- Der er ikke noget, der er optimalt, når man spørger en mor til en handicappet søn om, hvad hun ønsker sig af systemet, smiler Marianne Holm, men nøgternt betragtet er det optimale vel at have et godt liv på trods af, at riget fattes penge.

- Et godt liv betyder frihed i dagligdagen, frihed til at gøre, hvad man vil som individ, mener hun.

Derfor har hun tænkt på, at besparelser burde laves på en anden måde, for eksempel ændre ledelsesstruktur og spare i de administrative lag frem for hos borgerne. Måske lade kommunens institutioner have en fælles forstander med administrativt og økonomisk ansvar og lade daglige ledere styre de enkelte bosteder og institutioner.

- Man kan også skære ned på al den dokumentation og journalisering, som

tager en stor del af pædagogernes tid, siger hun og peger på, at der i dag både bliver målt temperaturer i køleskabe og på madvarer, der kommer ind i huset. - Det er jo vanvittigt, hvis vi tænker på, at Botilbud Kirketoften er 28 borgeres private hjem, fnyser hun.

Marianne Holm mener, at mange af de handlingsplaner, kommuner og personale bruger timer og dage på, er skønne spildte kræfter (og penge) for mange borgere – også hendes egen søns -vedkommende - Helt ærligt, så er handleplanen blevet et rituelt papir, som ofte bliver lavet, fordi det står der, at man skal. Men en handleplan skal give mening – og den skal følges.

SAVNER SUND FORNUFT

Ønsket om sund fornuft står hun ikke alene med. Også fællestillidsmand Hanne Batsberg Larsen mener, at man med sund fornuft ville komme langt.

- Ved at skelne fra person til person på institutionerne, vil livskvaliteten blive øget betydeligt samtidig med, at vi ansatte vil føle, vi bliver taget alvorligt i forhold til vores arbejde, siger Hanne Batsberg Larsen.

Hun og Marianne Holm håber derfor, at de ved at komme ud med deres frustrationer kan få en fornuftig dialog i gang med kommunerne - til gavn for alle parter i sidste ende.

"De er fine ambassadører for Danmarks støtte til fysisk og mentalt handicappede", mener kulturråd Rikke Helms, Skt. Petersborg, om Jacob Jensen Band.
Fra venstre: Danny Nielsen, Winnie Sørensen, Jacob Jensen, Lasse Lindholm og Sonni Christensen

DE REDDEDE DERES ARBEJDSPLADS FRA SPAREKNIVEN

- MEN IKKE UDEN SKRAMMER

AF ANJA DYBRIS ■

I tre måneder måtte 20 musik- og mediearbejdere leve i uvished om deres arbejdsplads, Musik og Medieværkstedet i Aarhus. Det fik konsekvenser for den enkelte medarbejders helbred og humør

- Da vi kommer hjem fra Skt. Petersborg i december sidste år, får vi at vide, at kommunen ikke har råd til at have os på Musik og Medieværkstedet. Vi skulle lave noget andet, fortæller Danny Nielsen, som er lead-guitarist i Jacob Jensen Band og har arbejdet som musiker og underviser i mere end tyve år.

- Jeg var forvirret over, hvad der skulle ske. Musikken er hele mit liv. Jeg havde det ikke godt og var bange for at gå i stå. Hvis jeg ikke havde arbejdet som musiker, havde jeg ikke noget. Heller ikke fællesskabet med de andre i bandet eller på arbejdspladsen.

Danny Nielsen, det høflige, hjælpsomme og initiativrige menneske, blev meget aggressiv og voldsom.

- Han skiftevis smed med tingene og blev meget deprimeret og sad bare og kiggede ud i luften, fortæller hans forlovede Gitte Jensen. Hun arbejder også på Musik og Medieværkstedet som tilrettelægger og interviewer i medieholdets tv-udsendelser.

Men Gitte Jensen er ikke sådan at slå ud. Som brugerrepræsentant skrev hun breve til leder, forvaltning og borgmester for at forklare, hvorfor kommunen ikke skulle spare deres arbejdsplads væk.

Hun oprettede også en støttegruppe på Facebook sammen med Jeanette Pedersen, som spiller bas i bandet Jeanette og Rødderne og undertiden er roadie for de andre bands. Og sammen med Dannys mor, Yvonne Frost, fik hun foretræde for socialudvalget for at tale kollegernes sag.

ANNONCE

"Musikken er mit liv",
siger Danny Nielsen,
en meget dygtig
og anerkendt
lead-guitarist
– trods sin
hørenedsættelse.

Gitte Jensen er ikke bange for at kontakte de ansvarlige og stille kritiske spørgsmål, hvad enten det drejer sig om lokalpolitik eller underholdning. Katten Walther blev en del af familien Jensen-Nielsen efter at Danny og Gitte flyttede i rækkehus.

Både musikere og mediefolk deltog i den første tvær-handicap demonstration den 7. januar 2011 i Aarhus mod kommunens planlagte nedskæringer. En fælles demonstration af mennesker med fysiske handicaps, psykiatriske lidelser og nedsat fysisk og psykisk funktion. - Musikerne spillede, og vi andre samlede underskrifter, fortæller Gitte Jensen.

REPRÆSENTANTER FOR DANSK STØTTE TIL HANDICAPPEDE

Der var midt i december 2010, da de fem medlemmer i Jacob Jensen band og deres pædagog og tur-leder Brian Laurie vendte hjem fra endnu en vellykket turné i udlandet – denne gang i Rusland – at der lå en bombe og ventede på dem.

Brian Laurie fik besked om, at han var fyret og at aktivitetstilbuddet skulle lukke. Dermed blev de tyve musikere, journalister, fotografer og teknikere, der arbejdede på Musik og Medieværkstedet under Værkstedet Aarhus Nord, også fyret på gråt papir.

På samme tid, som Jacob Jensen Band vender hjem til de nedslående nyheder, sender Rikke Helms, Institutleder for Det Danske Kulturinstitut i Skt. Petersborg en overstrømmende begejstret mail om bandets koncerter til leder Lis Friis Jepsen, Værkstedet Aarhus Nord, hvor Musik og Medieværkstedet hører under.

"Jeg vil – på vegne af Festivalen "Håbets stjerne. En by med lige muligheder" - gerne takke dig hjerteligt for dette succesfulde danske bidrag til den årlige store handicap-festival i Ruslands Kulturhovedstad for "mennesker med begrænsede muligheder"...

Jeg vil nu anbefale Jakob Jensen Band til mine kolleger i Det Danske Kulturinstituts filialer som oplagte bidragsydere til belysning af Danmarks støtte til psykisk og mentalt handicappede."

"SÅ TAG DEM DA ALVORLIGT!"

Rikke Helms er langt fra den eneste, der ser de visioner og muligheder, der er i musikere, mediefolk og pædagogikken på Musik og Medieværkstedet.

Forvaltningen og Hans Halvorsen, socialrådmand, blev bestormet med breve fra alle de steder i verden, hvor Jacob Jensen Band har optrådt musikalsk og socialt.

Forældre og pårørende var også dybt bekymrede for deres børns fremtid. De havde alle set, hvor glade deres "unge mennesker" var, og hvor meget de havde udviklet sig fagligt og socialt. Så, i det kvarte år fra midten af december 2010 til slutningen af marts 2011 kæmpede medarbejdere med nedsat funktion, forældre og pårørende og pædagoger sammen for at bevare det unikke tilbud.

- For mig er det helt uforståeligt, at de sparer hen over hovedet på mennesker med handicap. Og at de kunne finde på at ville sende Danny ud på en fabrik, siger Danny Niensens mor, Yvonne Frost. - Musikken er hele hans grundlag for eksistens, og med den har han udviklet sig utroligt godt på mange områder. Vi har meget at takke Brian Laurie for, mener hun.

Ole Olsen er far til Jørgen Olsen, som spiller trommer i Jeanette og Rødderne og i øvrigt også arbejder på Musik og Medieværkstedet tv-produktioner. - Vi hørte fra vores søn og hans kammerater, at Musik og Medieværkstedet skulle lukke. Vi havde ikke selv fået en orientering, fortæller Ole Olsen, som ellers er vant til at blive taget med på råd, når der skal ske noget med hans søn. Ole Olsen troppede herefter op til et orienteringsmøde for musik- og mediemedarbejderne.

- Lederen, der skulle fortælle om besparelserne, hverken præsenterede sig eller kom med forklaringer, beskriver Ole Olsen. - Og det var tydeligt, at det ikke var meningen, at vi pårørende skulle være der. - Musik og Medieværkstedet skulle lukke. Sådan var det. Så kunne musik- og mediemedarbejderne sælge fuglekasser på et torv eller sortere flasker i Bilka, refererer Ole Olsen.

Det var en lettelse for Gitte Jensen og Danny Nielsen, at deres arbejdsplads, Musik og Medieværkstedet blev reddet. Det er Dannys onkel, Henrik Frost, der titter frem mellem de to.

- Lederen anede ikke, hvem de enkelte brugere var, eller hvad de kunne. Meningen var tydelig. Brugerne skulle tilbage til dårekisterne og musik kunne de spille i fritiden. Men de holdt sammen og støttede hinanden i alle tre måneder, siger Ole Olsen.

For allerførste gang samledes forældre, pårørende og pædagoger fra diverse botilbud til et møde i marts 2011 for at finde ud af, hvad de kunne gøre for at redde det arbejdstilbud, som de mente var unikt.

På mødet fortalte de samstemmende, at deres "unge mennesker" allerede havde været i produktionen, og der passede de ikke ind. Til gengæld havde de udviklet sig positivt i og var glade for Musik og Medieværkstedet.

19 ud af tyve medarbejdere sagde fra overfor de alternative tilbud, de fik – flere gange – og det er bemærkelsesværdigt for den gruppe mennesker, fremhævede forældrene.

- Vi ville kæmpe for stedet, der betyder så meget og kører så godt, fortæller Yvonne Frost.

Fra mødet blev sendt en samlet henvendelse til forvaltningen. Her stod blandt andet:

"Vi opfordrer derfor politikere og embedsmænd til at lytte nøje til brugernes

ønsker, tage dem alvorligt og respektere dem."

I ET ANDET REGI

Afdelingsleder Brian Laurie havde tidligere samarbejdet med Folkeligt Oplysningsforbund, FO, i Aarhus, når musikere, teknikere, redigeringsfolk og journalister havde brug for særlig undervisning, så han kontaktede lederen Torben Dreier. Og han tilbød, at FO kunne overtage og videreføre tilbudet, som det var – og efter måneders forhandling indgik FO og Aarhus kommune en driftsoverenskomst.

Hvis ikke Musik og Medieværkstedet var reddet, kunne Danny Nielsen ikke møde LEV Bladets udsendte med:

- Jeg var nede og jamme i Hos Anders (et værtshus, hvor aarhusianske musikere mødes, viser, hvad de kan og spiller med hinanden, red), og jeg var faktisk den, der var mest på scenen.

Og et øjeblik efter:

- Jeg har kontakt med en musiker her i området (normalt fungerende, red). Vi skal snart mødes for at finde ud af, om vi måske skal lave musik sammen.

- Men selvom arbejdspladsen er reddet - er det stadig op ad bakke at få især mediedelen til at fungere så godt som før. Vi mangler folkene med den tekniske viden, tilføjer Gitte Jensen.

MUSIK OG MEDIEVÆRKSTEDET OG BESPARELSERNE

Musik og Medieværkstedet blev oprettet omkring 2005 ved en fusion af to undervisningslinjer på Aktivitetscentret Havkærparken.

Jacob Jensen Band, tidligere Øl, Pølser og Popcorn, blev dannet i 1989 på Lyngåkollegiet i Aarhus og fortsatte i forskellige regi. Danny Nielsen er den eneste tilbage fra det oprindelige band. Brian Laurie har været underviser og pædagog for bandet fra begyndelsen. Medlemmerne af bandet blev en del af Musik og Medieværkstedet.

Brian Laurie, pædagog, musiker og musikkonsulent, blev afdelingsleder for Musik og Medieværkstedet. Sammen med en pædagog, en pædagogmedhjælper og special-undervisere i alt fra videoredigering, studieteknik og journalistik, når der var behov for det, skabte han et miljø, hvor musik- og mediearbejderne kunne udvikle sig fagligt, kognitivt og socialt.

Fra 2010 blev aktivitetscentrene i Aarhus fusioneret til større enheder og Musik og Medieværkstedet blev en del af Værkstedet Aarhus Nord. Specialunderviserne blev sparet væk fra starten af 2010 og i slutningen af 2010 blev Musik og Medieværkstedet indstillet til lukning på grund af besparelser.

1. april 2011 flyttede Musik og Medieværkstedet så ud i Folkeligt Oplysningsforbund lokaler på Tomsagervej i Aarhus. Der er partnerskabsaftale med Aarhus kommune. Brian Laurie er fortsat afdelingsleder, og der er én pædagog ansat.

Musik- og mediearbejderne betaler selv for undervisning i deres fag. Blandt andet er tre medarbejdere i gang med at lære at betjene det studie, som musikerne har investeret i.

Læs mere og lyt:
www.o-p-popcorn.dk

VILLE DROPPE SKOLEN FOR UNGDOMSTILBUDET

I sommer meldte Tove og Henrik Vetter deres datter Maria ud af folkeskolen. Hvis de skulle vælge mellem skolen og fritidstilbudet, ja, så vandt fritidstilbudet.

Maria gik i 10. klasse på specialskolen Grydemoseskolen i Espergærde, men Fredensborg Kommune, hvor familien bor, havde besluttet, at Maria nu ikke længere kunne gå i fritidsklubben LEVUK i Hillerød, fordi de mente, at hun blev overstimuleret og derfor fik stadig større problemer med epilepsi. Til gengæld kunne Tove nu få fuld tabt arbejdsfortjeneste for at passe Maria hjemme efter skoletid.

- Men hvad havde de regnet med? At jeg skulle være Marias kæreste og udgøre hendes ungdomsvenner. Den holdt slet ikke. Maria får ikke det store ud af at gå i skole, men LEVUK er hendes et og alt, det er her, at hendes venner er, det er her, at hun trives, fortæller Tove Vetter.

GÅR DEN SÅ GÅR DEN

Henvisningen til at Maria blev overbelastet af at komme i LEVUK hænger som nævnt sammen med, at Marias epilepsi er blevet forværret i det seneste års tid. Hertil siger hendes forældre:

- Marias epilepsi er blevet værre, men det har intet med udefrakommende begebenheder at gøre eller træthed. Hendes epilepsi skyldes en hjerneskade, og vi har lægens ord for, at epilepsien ikke

bliver fremprovokeret af hendes ophold i LEVUK eller af andre stressfaktorer.

Kommunen var dog ikke begejstret for forældrenes beslutning om at melde Maria ud af skolen, så der gik ikke lang tid, før de blev indkaldt til møde med sagsbehandler og koordinatoren for handicapområdet. Resultatet blev, at Maria fik lov til at fortsætte på LEVUK, men til gengæld blev hjemmepasserordningen halveret i forhold til tidligere.

- Det viser igen, at kommunen ikke forstår, hvad Maria er for en pige, og hvad det vil sige, at have et handicappet barn i familien. Kommunen siger, at Maria jo kan være på LEVUK om aftenen, men hun skal ikke være væk fra kl. 8.00 om morgenen til kl. 22.00 om aftenen. Det vil de da heller ikke byde deres egne børn! Hjemmepassereren gør, at Tove og jeg får mulighed for at kunne komme ud engang imellem, mens Maria bliver passet hjemme. Man skal jo huske på, at selv om Maria er 16 år, så kan hun ikke være alene hjemme, som andre børn vil kunne. Hun får anfald, er ikke renlig osv. - hun er afhængig af professionel hjælp, forklarer Henrik Vetter. Tove supplerer:

- Det virker som om, at kommunen tænker: Går den, så går den. De er ofte helt klar over, at de gør noget ulovligt eller noget, som absolut ikke er i borgerens interesse. Men de gør det, fordi

Uvidenhed og regulær økonomitænkning i kommunerne er med til at skabe fuldstændigt vilkårlige forhold for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Den stærkeste overlever

de tror, at de sparer penge. Og ofte går den, fordi mange ikke har ressourcerne til at kæmpe. Dem med færrest ressourcer, som altså i forvejen er presset til det yderste, de bliver igen taberne. Det er et vanvittigt system.

ER ET FRITIDSTILBUD NØDVENDIGT?

Hun bakked op af Steen F. Sørensen, der er souschef på LEVUK.

- Vi oplever oftere og oftere, at kommunerne stiller spørgsmål ved, om et fritidstilbud nu også er nødvendigt. Flere kommuner arbejder på at skære i tilbudet og en kommune har hjemtaget fire unge herfra til et fritidstilbud, som kommunen selv har lavet til voksne udviklingshæmmede.

- Måske er det forståeligt, at en kommune gerne vil holde kommunens egne borgere i egne rækker. Men når vores medlemmer bliver frataget deres netværk og deres muligheder for at leve et ungdomsliv sammen med andre unge, så får det konsekvenser for de unges liv. For unge er det sjovt at komme i en ungdomsklub, fordi der kommer andre unge. Vi udvikler os som menneske, når vi er blandt andre, hvor man føler sig set, hørt og forstået. Vores identitet bliver skabt gennem andre mennesker. Og som ung vil man måske nogen gange gerne være sammen med Peter og den næste dag sammen med Søren. Derfor betyder volumen noget for et ungdomstilbud.

Som forælder til et barn med udviklingshæmning skal man både være jurist og sagsbehandler, fordi man er nødt til at kende loven og de muligheder, man har.

På LEVUK går der 85 unge med udviklingshæmning. Der er lige fra den multihandicappede til ham, der kommer på knallert. Men fælles for alle er, at de i en eller anden grad er udviklingshæmmede. Måske har nogen også en autismediagnose oven i udviklingshæmningen, men unge med gennemgribende autisme eller ADHD kommer der ikke.

Maria er lykkelig for at kunne blive i ungdomsklubben, hvor hendes kæreste Ibrahim også kommer. Men at det kan lade sig gøre skyldes kun hendes forældre, Tove og Henrik Vettters (nederst) indædte kamp.

FURESØ

De fire unge, der hjemtages til et lokalt tilbud, er alle fra Furesø Kommune. Men det kan næppe kaldes et ungdomstilbud, som de hjemtages til. De kan nemlig fremover komme i Lynghuset, som er et aktivitets- og fritidssted for voksne udviklingshæmmede – det vil sige over 18-årige. Pt. er der godt 30 brugere i Lynghuset. Antallet under 30 år kan ifølge Lynghusets leder, Jane Hansen, tælles på én hånd.

Ifølge Jane Hansen vil man dog justere aktiviteterne efter udviklingen i medlemsskaren. Og den tegner til at blive forynget de kommende år.

Formand for Furesø Kommunes Social- og Sundhedsudvalg, Susanne Mortensen (Kons.), forklarer etableringen af Lynghuset og hjemtagelsen af de fire unge således:

- Vi har vedtaget en selvforsyningsstrategi i kommunen, som skal gøre os mindre afhængige af at købe tilbud i andre kommuner. Vi har oplevet, at nogle tilbud, vi køber i andre kommuner, bliver dyrere med tiden. Men der er jo ikke kun tale om et spareprojekt her. Man skal ikke glemme vigtigheden af mindre transporttid og lokale netværk for den enkelte borger.

Ifølge Susanne Mortensen bliver der ikke mulighed for "frit valg" i forhold til fritidstilbud for udviklingshæmmede. Lynghuset bliver *tilbuddet* for kommunens borgere – også selv om der måske til at starte med bliver forholdsvis få yngre brugere.

- Jeg køber heller ikke argumentet om antal. For vi inddrager brugerne i at få lavet rammerne for tilbuddet, så de enkelte gruppers behov målrettes.

FORÆLDER, JURIST OG SAGSBEHANDLER

Tove og Henrik Vetter får de sidste ord:

- Som forældre til et barn med udviklingshæmning skal man både være jurist og sagsbehandler, fordi man er nødt til at kende loven og de muligheder, man har. For det gør kommunen ikke, og deres fokus er under alle omstændigheder i højere grad at spare penge end at se på barnets behov.

Tove og Henrik Vetter har i øvrigt tilbudt deres sagsbehandler eller en anden fra deres kommune at bo en uge hos dem, så de kan opleve på egen hånd, hvad det vil sige at være i en familie med et handicappet barn. Det har kommunen dog takket nej til.

BESPARELSER MED HOVEDET UNDER ARMEN

Kommentar fra Sytter Kristensen, formand i LEV

I rigtig mange kommuner er beskæringen af hjælpen til mennesker med handicap – ikke mindst mennesker med udviklingshæmning – gået fuldkommen amok: Mennesker med stort hjælpebehov flyttes rundt mellem kommunerne, som var de ludobrikker; den basale hjælp til at lave sin egen mad fjernes med et pennestrøg; familier med handicappede børn fratages – helt uden sagsbehandling – deres tabte arbejdsfortjeneste eller tilskud til merudgifter; udviklingshæmmede opkræves 18-20.000,- for en uges ferie i sommerhus; personalet i botilbud skæres ned til et niveau, som skaber utryghed og utilstrækkelige udviklingsmuligheder for beboerne. Og jeg kunne desværre blive ved – meget længe.

Besparelsenerne sker tilmed flere steder med en rystende mangel på respekt for borgerne grundlæggende restsikkerhed. Senest har vi fået demonstreret, hvordan Høje Tåstrup Kommune nærmest har deponeret sit myndighedsansvar hos private konsulentfirmaer og

i IT-styrede udbetalingsystemer (DR P1, Orientering, 28.10.11.). I Kalundborg fratager man kollektivt den pædagogisk bistand til at lave sin egen mad helt uden individuel sagsbehandling. Og i samme kommune venter flere hundrede borgere nu på fjerde år på at få en individuel handleplan, som de efter servicelovens § 141 har krav på.

Her kunne jeg desværre også blive ved meget længe. Den kritisable omgang med borgernes retssikkerhed er ikke blot uheldige svipsere.

Den sidste brik i billedet af besparelsenerne på hjælpen til mennesker med udviklingshæmning er mindre konkret – men ikke mindre alvorlig. Kommunerne – og ikke mindst deres interesseorganisation, KL – har de seneste par år ført an i noget, som ligner en værdikamp, hvor mennesker med handicap er blevet udpeget som hovedårsagen til kommunernes økonomiske vanskeligheder. En værdikamp, hvor KL's praleri over kommunernes evner til gold økonomistyring

Selvfølgelig har det konsekvenser ned gennem hele det kommunale system, når signaler fra politikere og den administrative topledelse til medarbejderne på alle niveauer er: Kvaliteten af jeres arbejde rager os en papand – bare det bliver billigere.

ANNONCE

helt synes at have fortrængt faglige og social- og handicappolitiske visioner for indsatsen over for mennesker med handicap.

Denne værdikamp har sat sig spor mange steder. I LEV sidder vi med en bred vifte af eksempler på, at det tilsyneladende alene er økonomidirektørerne, som sætter den socialpolitiske og handicappolitiske dagsorden i mange kommuner. Signalerne fra kommunalpolitikere og fra kommunernes direktioner er ikke til at misforstå: Som medarbejder og leder i tilbud til mennesker med handicap er der kun et enkelt succeskriterium for din indsats: overhold det stadigt mindre budget – og hold i øvrigt din mund.

Resultatet er faglig pessimisme og tiltagende ligegyldighed med servicelovens ånd og bogstav og med borgerens retssikkerhed blandt medarbejdere på området.

Jeg vil ikke afvise, at der er mulighed for rationaliseringer, effektiviseringer og for nytænkning. Det er der i allerhøjeste grad. Men så længe det, kommunerne selv kalder nytænkning, primært sker ud fra en ren økonomisk driftsbetragtning, er jeg skeptisk – og faktisk også bekymret for kommunernes økonomi på det lidt længere sigt.

En lang række af de besparelser, som vi præsenteres for fra kommunerne, er kortsigtede og hovedløse. Og ofte også hjerteløse. En af de mest udbredte former for besparelser er den såkaldte grønthøster i form af procentvise besparelser på for eksempel botilbudenes budgetter. Kommunalbestyrelsen melder en procentvis besparelse ud til tilbuddene, som de så bare skal sørge for at omsætte, som de nu finder mest hensigtsmæssigt.

Den slags grønthøstere er politisk ansvarsfralæggelse af værste skuffe – og det er i strid med alle servicelovens principper om individuelle afgørelser med udgangspunkt i den enkeltes behov. Nogle steder gentages besparelserne år efter år, og dermed opstår der

meget hurtigt et alvorligt misforhold mellem de behov, kommunen selv har anerkendt at borgeren har – og har krav på hjælp til (afgørelsen) – og den hjælp, som i virkeligheden ydes i tilbuddet (den faktiske hjælp).

De individuelle handleplaner (hvis de da overhovedet eksisterer) bliver på den måde til en fantasi uden hold i virkeligheden, og beboeren, personalet og de pårørende har svært ved at se meningen med § 141. Denne faglige pessimisme er senest dokumenteret i en rystende tilsynsrapport fra et botilbud i Holbæk Kommune (bostedet Abildgården). Rapporten konstaterer, at ingen af bostedets beboere tilsyneladende har fået tilbud om udarbejdelse af en handleplan. Fagligheden sejler, og der er hverken styr på håndteringen af magtanvendelser, den grundlæggende pædagogik, opfølgning på alvorlige sundhedsproblemer, håndteringen af personfølsomme oplysninger – og desværre en hel masse mere. (Læs mere om denne rapport på lev.dk). Problemerne i botilbuddet har med stor sikkerhed stået på i årevis, uden at den ansvarlige kommunale myndighed har opdaget det og grebet ind. Tilsynet har slet ikke fungeret.

Jeg er desværre alt for sikker på, at en sag som denne ikke er enestående. Og når vi skal forstå, hvordan det kan ske – og hvorfor den ansvarlige kommunale myndighed ikke opdager det og griber ind – så kommer vi ikke uden om besparelserne og den negative værdikamp fra kommunerne og deres interesseorganisation. Selvfølgelig har det konsekvenser ned gennem hele det kommunale system, når signaler fra politikere og den administrative topledelse til medarbejderne på alle niveauer er: Kvaliteten af jeres arbejde rager os en papand – bare det bliver billigere.

Sytter Kristensen, formand i LEV

Selvfølgelig står det ikke lige slemt til alle steder. Heldigvis. Men der er sket et værdiskred, som der skal sættes en stopper for. Det er næppe en opgave, man alene kan overlade til kommunerne selv, og jeg håber derfor, at den nye regering vil påtage sig sin del af ansvaret. Regeringsgrundlaget har flere steder en sympatisk tone i forhold til mennesker med handicap, men det er som nævnt den konkrete praksis, som tæller.

Spillet om Filadelfia

AF ARNE DITLEVSEN ■

Hjælpen til udviklingshæmmede med svært behandlelig epilepsi overlades til regionale sygehuse, som mener, at de ikke kan tage vare på opgaven.

Forældre og eksperter fra ind- og udland er i chok. Men minister og Danske Regioner vil ikke gribe ind...

På trods af kraftige advarsler fra både ind- og udland så medfører en ny samarbejdsaftale mellem epilepsihospitalet Filadelfia og Region Sjælland, at Filadelfia skal spare 70 millioner kroner på budgettet – eller næsten 50 procent – fyre 100 ansatte og blandt andet lukke afdelingen Havehuset, som har en helt unik viden og ekspertise i forhold til mennesker med epilepsi og udviklingshæmning.

Hans Kristian Wollesen er far til 29 årige Lena, som har en meget svær diffus epilepsi, ingen sprog og skal have støtte til alt. Han er slet ikke i tvivl om, at Filadelfia har været med til at give Lena øget livskvalitet, idet hendes epilepsi er blevet stabiliseret efter en grundig analyse af specialisterne der.

- Før Lena kom til Filadelfia var hun tilknyttet børneafdelingen og neurologisk afdeling på Sønderborg Sygehus, som samarbejdede med Vejle. Da Lenas kramper blev mere ukontrollerbare, valgte vi som forældre Filadelfia trods afstanden fra grænseegnen til Sjælland for at give vores datter den optimale behandling. Og det har vi ikke et sekund fortrudt. Når Lena er indlagt på Filadelfia, er hun indlagt på Havehuset, som netop er en lille enhed med trygge rammer og et personale med stor ekspertise.

- Ingen har kunnet hjælpe Lena som lægerne på Filadelfia. Så jeg har svært ved at se, at vi kan klare os uden dem, siger Hans Kristian Wollesen.

CHOK

Alle – både indenlandske og udenlandske eksperter – ikke bare ryster på hovedet af beslutningen om de drastiske besparelser på Filadelfia – de er chokerede.

Formanden for Dansk Epilepsiselskab, overlæge på Rigshospitalets epilepsiklinik, Anne Sabers, understreger i Dagens Medicin Epilepsihospitalets vigtighed: "Det unikke på Filadelfia er, at patienterne kan være indlagt til observation i længere tid, og for de fysisk og psykisk udviklingshæmmede epilepsipatienter er det en stor gevinst. Den patientgruppe kan være svært at rumme i en almindelig hospitalsafdeling, når der er behov for indlæggelse."

Og The International League Against Epilepsy (ILAE) skriver i et brev til sundheds- og forebyggelsesminister Astrid Krag:

"Vi forstår, at den nuværende situation skyldes ændringer i det danske sundhedsvæsen, hvor fem regioner tager sig af sine egne borgere. Men det er urealistisk at tro, at ekspertisen og faciliteterne

for epilepsibehandling på højeste niveau kan opbygges i fem forskellige regioner."

Brevet er underskrevet af 12 forskellige professorer fra lande som Frankrig, USA, Rusland, Grækenland og Israel.

Astrid Krag, Sundhedsminister

Astrid Krag har indtil videre afvist at gribe ind og spille bolden over til epilepsihospitalet og regionerne. I et samråd i Folketingets sundheds- og forebyggelsesudvalg den 25. oktober fastholdt hun således gentagne gange, at regionerne og Filadelfia sammen måtte sikre behandlingen af epilepsipatienterne. Ligesom hun flere gange henviste til Sundhedsstyrelsens specialeplan, der siger, at der er syv regionssygehuse, der kan varetage de specialtilbud, som Filadelfia tilbyder.

SYGEHUSENE AFVISER

I givet fald skal de syv sygehuse finde ud af, hvordan de skal erstatte de 28 dages hospitalsindlæggelse, som epilepsipatienterne i gennemsnit har i Havehuset på Filadelfia. Indlæggelsen på næsten en måned sikrer, at patienten bliver korrekt medicineret for sin epilepsi samtidig med, at der tages de nødvendige hensyn til de svære udviklingshandicap, patienten også lever med.

Men ledende overlæger på fem af de syv sygehuse afviser over for TV2 Øst, at de kan klare opgaven.

"Der er ikke nogen mulighed for, at disse patienter kan rummes på et almindeligt sengeafsnit," siger Vaiva Petrenaite, der er afdelingslæge på Glostrup Hospital og ansvarlig for patienterne med udviklingshæmning og epilepsi. "Det betyder, at vi må tage dem ind ambulantly, vi kan ikke længere indlægge dem, heller ikke hvis deres epilepsi løber løbsk. Der er i så fald ikke nogen steder, der kan tage dem ind, hverken på Sjælland eller i Jylland, siger Vaiva Petrenaite.

Den samme melding lyder fra Aarhus Universitetshospital: "Der er en mindre undergruppe af patienter med fysisk-psykisk handicap med svær epilepsi, som har behov for

en tilknytning til epilepsihospitalet. Vi har ikke den ekspertise. Vi kan vurdere patienter i et ambulantly forløb, og vi kan vurdere dem rent lægeligt og udredningsmæssigt, men alle de andre redskaber, som de har på Filadelfia, dem har vi ikke," siger Per Sidenius, ledende overlæge på Neurologisk afdeling på Aarhus Universitetshospital.

Heller ikke Vejle Sygehus, Odense Universitetshospital eller Rigshospitalet mener, at de kan tilbyde denne gruppe af patienter et behandlingsforløb, der matcher det, Filadelfia tilbyder i dag. De to sygehuse i Aalborg og Viborg er ikke direkte afvisende, men henviser til, at de indlægger deres patienter i Aarhus, som altså afviser at kunne tilbyde samme behandling som Filadelfia.

Kilder: Dansk Epilepsiforening, TV2 Øst, Berlingske, Dagens Medicin

"Sundhedsminister Astrid Krag mener, at regionernes egne afdelinger kan løfte opgaven, eftersom det fremgår af Sundhedsstyrelsens specialeplan. Men jeg kan ikke se, hvordan regionerne efter årsskiftet skal kunne klare sig uden de indlæggelser på i alt næsten 4.000 sengedage, som denne patientgruppe behøver, bare fordi det står på et stykke papir i Sundhedsstyrelsen. Et stykke papir som efter alle pejlemærker og erfaringer vi har fra området gennem mange, mange år slet ikke står tilnærmelsesvis mål med virkeligheden," siger Dansk Epilepsiforenings landsformand Lone Nørager Kristensen."

BENT HANSEN:

Formanden for Danske Regioner, Bent Hansen siger pr. mail følgende om situationen vedrørende Filadelfia:

- Det er rigtigt, at epilepsihospitalet har helt særlige kompetencer, når det gælder udredning og behandling af epilepsi. Epilepsihospitalet er en del af Sundhedsstyrelsens specialeplan, og ifølge den kan epilepsihospitalet varetage en række specialfunktioner. Der er syv specialiserede regionale sygehuse, der kan varetage den regionsfunktion, som epilepsihospitalet har varetaget via Havehuset. Her vil patienter med kombineret udviklingshæmning og epilepsi få en lige så kvalificeret behandling, som var tilfælde på epilepsihospitalet. Men tilbuddet vil ikke nødvendigvis på alle punkter ligne Havehusets tilbud, hvor patienterne typisk har været indlagt i flere måneder. Og det er både rimeligt og realistisk, at de syv specialiserede regionale sygehuse, som jo bl.a. omfatter Rigshospitalet, Aarhus Sygehus og Odense Universitetshospital, kan varetage den specialiserede behandling. Det har vi også Sundhedsstyrelsens ord for. Så der er altså ingen epilepsipatienter, der bliver ladet i stikken.

LEVS LANDSFORMAND SYTTER KRISTENSEN SIGER OM BESPARELSERNE PÅ FILADELFIA:

- På sin vis er jeg jo glad for, at regionerne hermed garanterer en mindst lige så kvalificeret behandling til de patienter, som hidtil har benyttet Havehuset på Filadelfia. Men jeg synes nu, at regionernes formand mangler at forklare, hvorfor de syv sygehuse ikke selv er klar over hvor specialiserede de i virkeligheden er... For de benægter jo, at de kan yde behandling til denne særlige gruppe patienter.

- Bent Hansen påtager sig et kæmpe ansvar med denne skræslende udtalelse. Som jeg tidligere har sagt, så handler det jo ikke kun om den specifikke viden og ekspertise om epilepsi. Det handler også om at have et samlet behandlingsmiljø, som imødekommer de særlige behov, som nogle udviklingshæmmede med epilepsi har.

ANNONCE

Støt dig selv · Støt udviklingshæmmede

Bliv medlem af LEV og få gratis **rådgivning, kurser og viden** om dit barns handicap, hvad du **som forælder kan gøre for at hjælpe dit barn**, og hvad du kan gøre for at **hjælpe dig selv** og andre familier med et udviklingshæmmet barn.

VI TILBYDER FØLGENDE TYPER MEDLEMSKABER:

Enkelt medlem	300 kr.	pr. år
Enkelt u. blad	175 kr.	pr. år
Parmedlem	425 kr.	pr. år
Parmedlem u. blad.....	250 kr.	pr. år
Pensionist/studerende	150 kr.	pr. år
Pensionistpar/studerendepar	225 kr.	pr. år
Pensionist/studerende u. blad.....	75 kr.	pr. år
Livsvarigt medlem	3.500 kr.	
Forening.....	800 kr.	pr. år
Guldmedlem	5.000 kr.	pr. år
Abonnement.....	300 kr.	pr. år

Du kan melde dig ind i LEV ved at ringe på tlf. 3635 9696, sende en e-mail til lev@lev.dk eller direkte fra LEVs hjemmeside www.lev.dk

AF JOHN AROLD HALFORD, LÆRER* ■

DEN INKLUDERENDE eksklusion – ELLER DEN EKSKLUDERENDE inklusion

Lad os tage inklusion alvorligt. Men så må vi også definere begrebet og ikke bare bruge det i en politisk retorik, hvor økonomiske bevæggrunde ikklæder sig pædagogiske visioner. Det oprigtige inkluderende fællesskab kendetegnes ved også at medregne eksklusion. Ikke som et fravalg af fællesskab, men som et tilvalg af et differentieret fællesskab

Der er absolut positive aspekter bag tanken om at skabe et læringsmiljø, hvor børn med forskellige forudsætninger, begavelse og eventuelt udviklingsvanskeligheder kan undervises sammen. Salamanca-erklæringen har banet vej for, at retten til et uddannelsesforløb skal gælde for alle, også de svært handicappede. Den formidler endvidere det menneskesyn, at ethvert barn har unikke egenskaber, evner og læringsbehov. Mange børn ville nok kunne inkluderes i den almindelige klasseundervisning og ikke behøve den segregerede specialundervisning. Men

det ville i så fald også kræve en anderledes undervisningskultur og et andet syn på fællesskab og individ. Nedenstående indlæg har sigte på specielt de cirka fem procent elever, som har massive indlærings- og udviklingsvanskeligheder, og som indtil videre typisk har modtaget al undervisningen i enten en specialklasse eller specialskole.

I den megen snak om inklusion må det – som det første – være påkrævet, at vi kan definere begrebet. Inklusion bliver

Det er ikke at være inkluderet blot at være "rummet"

nemlig ofte forvekslet med integration og rummelighed. Men der ligger en grundlæggende forskel i synet på netop fællesskab og individ imellem begreberne. Når vi anvender ordet integration, udgør fællesskabet en stationær størrelse med forudfattet struktur og indhold. Her er det udelukkende individet, som skal integreres, normaliseres og tilpasses fællesskabet. Det er individet, som defineres som anderledes, og som skal tilpasse sig allerede vedtagne normer og kriterier for fælles kultur. Fællesskabets imødekommenhed består – ud fra denne definition – i at være rummeligt. Dvs. fællesskabet tolererer individets

anderledeshed. Men det er ikke at være inkluderet blot at være "rummet". Man kan være "tålt" uden mulighed for deltagelse. Det vil i praksis sige, at eleven skal "lære at sidde på bagerste række, tie

stille og følge med, så godt han eller hun kan". Hvor fysisk tilstedeværelse er en betingelse for inklusion, kan det altså

* John Arold Halford. født i 1959, uddannet Rudolf Steiner-pædagog og lærer. Har gennem mere end 20 år arbejdet med både pleje og undervisning af børn og unge med udviklingshæmning. Endvidere i en årrække varetaget den almindelige specialundervisning.

lige så vel være rammen for dets mod-sætning – for eksklusion. På den måde reelt at være udelukket i selve fællesskabet føles smerteligt for et barn, og ingen måtte være i tvivl om, at det ville trives bedre i et mindre fællesskab, hvor normer og kultur flugter med barnets væsen og særpræg.

Inklusion er en social disciplin, som ikke kun har fokus på individet, men på hele fællesskabet. Det er en proces, hvor forskelligartethed anses som en betingelse for alle børns læring og udvikling, hvorfor også samtlige forskelligheder sætter kriterierne for undervisningens form og indhold. Hvor integrationstanken lægger op til den anskuelse, at "vi er rigtige, du er forkert", indebærer inklusionstanken, at man i stedet tænker: "Du og jeg er forskellige, men vi har begge ret til at være en del af fællesskabet". For at kunne siges at være inkluderet i et fællesskab, må individet kunne mærke, at det tildeles en position som bidragende, nødvendig, uundværlig etc.

Ud fra denne definition af begrebet inklusion, kræver det nok mere et paradigmeskift end en målsætning at kunne realisere en vellykket inklusion. For enten ER man inkluderet, eller også er man IKKE inkluderet! Det giver ingen mening at vente på at blive inkluderet. Vi venter heller ikke på at blive inkluderet i en familie. Vi ER fra starten inkluderet i en familie. Inklusion bør ikke være et mål, men en forudsætning for at indgå i et læringsmiljø. En skole, som vil tage inklusion alvorligt, må evt. revidere sit syn på både individ og fællesskab, undervisningsdifferentiering og skolens kultur som helhed. Lærere og pædagoger vil skulle ændre syn på normalitetsopfattelse, og også skolepsykologer fra PPR, vil skulle ændre optik, idet de ikke udelukkende vil skulle rådgive skolen om, hvordan eleven med de særlige behov hjælpes ind i den "almindelige undervisning", men i lige så høj grad, hvordan der - med afsæt i elevens egne ressourcer og kompetencer – kan udvikles et differentieret syn på målet

Enten ER man inkluderet, eller også er man IKKE inkluderet! Det giver ingen mening at vente på at blive inkluderet

af elevens undervisning. Det vil kunne have indflydelse på tests, som evt. vil skulle udarbejdes med større vægt på forskellige intelligentyper. Ja, egentlig ville en oprigtig inklusion bevirke, at det ikke giver mening at tale om elever med "særlige behov", for deres behov ville blive tilgodeset inden for helheden og som en del af den samlede kontekst! Inklusionen ville også modvirke, at de anderledes børn kommer til at bære ansvaret for, at fællesskabet ikke fungerer.

Hvis man tager en son-dring mellem inklusion og integration alvorligt, bliver spørgsmålet, hvor realistisk det er for de skoler, som prøver at inkludere børn, der hidtil har gået i specialklasser og specialskoler. At blive "inkluderet" i ikke-inkluderende miljøer betyder for det aktuelle barn blot at være rummet, men i fællesskabsanliggender reelt ekskluderet. Tvivlen bekræftes yderligere ved, at det ikke så meget er det pædagogiske miljø, men politikerne der har sat inklusion på dagsordenen. Allerede i 2003 tog regeringen fat på ændringen af specialundervisningsområdet. Der blev nedsat en arbejdsgruppe i UM, som skulle pege på reformmuligheder, og selvom den støtter sig op ad Salamanca-erklæringen og dens fokus på individets ret til uddannelse, uanset evner og handicap, så skinner det økonomiske incitament klart igennem arbejdsgruppens rapport. Her hedder det blandt andet i kapitel 1:

"Arbejdsgruppens parter er enige om, at det stigende elevtal i specialundervisning efter §20, stk. 2, og den del af §20, stk. 1, der vedrører specialklasserne, samt stigende udgifter her kan stoppes. En fortsat stigning i specialundervisningsudgifterne vil på sigt betyde, at det økonomiske grundlag for almenundervisningen forringes, hvis gennemsnitsudgiften pr. elev skal holdes konstant. Arbejdsgruppens parter er endvidere enige om, at en øget henvisning til specialundervisning kan ses som udtryk for en manglende rummelighed i den almindelige undervisning."

To budskaber er klare i ovenstående citater: 1. Stigende udgifter til specialundervisning kan stoppes. (bør nok i virkeligheden læses som "skal stoppes!") 2. En øget henvisning til specialundervisning kan tilskrives manglende rummelighed i den almindelige undervisning. I det første udsagn siges klart, at ikke børns eventuelle vanskeligheder, men en økonomisk ramme skal være retningsgivende for, hvor meget specialundervisning der skal iværksættes. Det er sådan set ærlig snak. Men i det sidste udsagn fremlægges en hypotese, hvor ansvaret for udgifterne til specialundervisning lægges på lærerne, der ikke – ifølge arbejdsgruppen – forstår at rumme børn med særlige behov. Og her laves der en smart kobling mellem det økonomiske incitament og hele den politiske snak om inklusion.

Gidslerne i det spil bliver først og fremmest de elever, som vitterligt ikke kan inkluderes under den nuværende samfundsmæssige og kulturelle indretning af skolesystemet. I anden række lærerne, som ud over at være underlagt et pres om at skulle yde større faglige præstationer, nu også skal tilgodese børn med opmærksomheds- og koncentrationsvanskeligheder samt et spektrum af andre funktionsforstyrrelser, vel at mærke uden tildeling af ekstra ressourcer i forhold til tidligere.

Når nu politikerne støtter sig op ad Salamanca-erklæringen, kunne det være på sin plads at citere, hvad der i erklæringen siges i bl.a. punkt 8:

"I inklusive skoler skal børn med særlige uddannelsesmæssige behov kunne få al den ekstra støtte, de har behov for, for at kunne få en ordentlig uddannelse."

Det burde være indlysende for enhver, at inklusion ikke skal være drevet af besparelser, men af ambitioner på elevernes vegne og en handicappolitik, som sigter mod diversitet. En sådan vision ville samtidig kunne løsne op for den ensidige opmærksomhed på skolens faglige rolle og skabe grundlag for et læringsyn, der netop tager udgangspunkt i børnenes forskellige intelligenser. I stedet ser vi to modsatrettede tendenser i uddannelsespolitikken. Den ene applauderer for større faglighed og

obligatoriske tests, mens den anden – for at kunne argumentere for inklusion – sætter fokus på elevens alsidige og personlige udvikling.

Ønsker man virkelig fra politisk side en bred inkluderende grundskole, kræver det langsigtede investeringer og ikke besparelser. Da nytter det ikke noget, at man fjerner ressourcerne fra skolerne. En vellykket inklusion kan meget let gå hen og vise sig dyrere end specialundervisning, fordi det kræver bedre normeringer, ekstra uddannelse af lærere og pædagoger samt større tværfagligt samarbejde.

Hvis vi kigger på de cirka fem procent elever med massive indlærings- og udviklingsvanskeligheder, må man – selv om inklusionsmulighederne skulle være nok så optimale – spørge til det givtige i at lade dem indgå i et almindeligt skoletilbud. Inklusion handler om at høre til og om at være i et fællesskab, hvor der kan tilbydes personlig hjælp og støtte i måske så godt som alle hverdagens opgaver. Ud fra sådanne krav kan børn risikere at tilbringe ti år i en almindelig skole uden at opleve så meget som en enkelt dags inklusion, medens andre kan gå på en specialskole, hvor de oplever et virkeligt inkluderende miljø.

Når specialskolerne og specialklasserne er så "lette" at afskrive som nødvendige skoletilbud, hænger det sammen med, at de er opstået inden for "normalitetens rammer". Specialundervisningen udgør – pr. tradition – et delsystem i uddannelsessystemet. Et delsystem, der skal forsøge at "normalisere" elever med indlærings- og udviklingsvanskeligheder og – hvis ikke muligt – så lave en kompenserende undervisning. Det har medført, at specialundervisningen aldrig rigtigt har fået hverken selvstændig funktion eller selvstændige temaer i undervisningen. Man har hele tiden skullet tilstræbe eller efterligne det "almindelige". I den bestræbelse bliver der sat fokus på det, som eleven IKKE kan, samtidig med at de særlige evner og intelligenser – som eleven måtte besidde – ikke får selvstændig status og prioritering.

Uddannelsessystemet udtrykker de forventninger, som den almindelige undervisning kan have til den enkelte elev. Dernæst spørger man om, hvornår en elev IKKE passer ind i den almindelige undervisning? Man spørger ikke i første omgang om, hvornår en elev findes relevant for et specialundervisningstilbud. Specialundervisningens målgruppe er i lovgivning og vejledninger beskrevet som de elever, der ekskluderes fra almenundervisningen og bliver dermed negativt defineret.

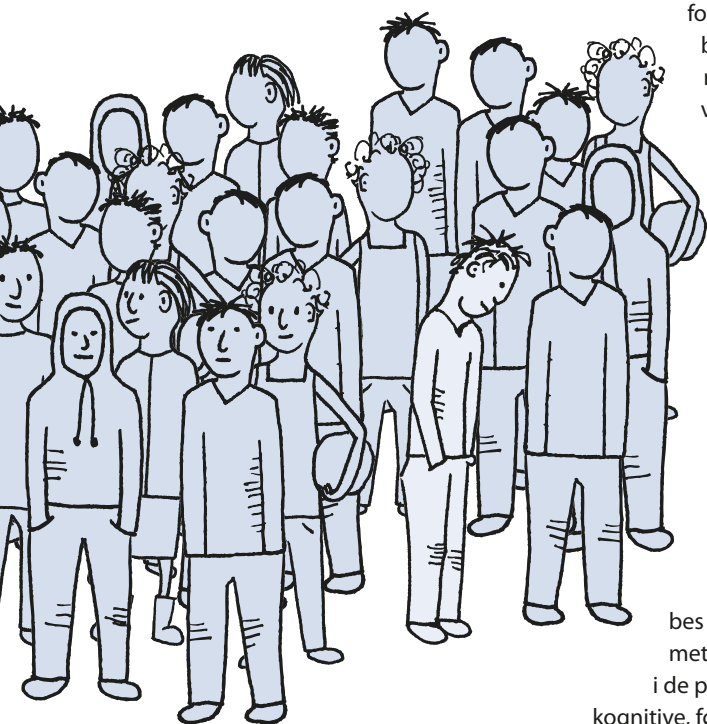
Hvis man nu i stedet tog konsekvensen af den erkendelse, at mennesker ER forskellige, og at forskelligheden – grundet f.eks. udviklingsforstyrrelse – kan være så stor, at der ikke kun i organisationsformen, men også i selve indholdet af undervisningen må skabes adækvate læseplaner og en metodik, der tager positivt afsæt i de pågældende børns både kognitive, følelsesmæssige og sociale

formåen, så ville en specialskole eller en specialklasse udgøre et læringssystem i sig selv, som kunne afspejle de kvaliteter, som børnene besidder i kraft af deres evner og særpræg.

I stedet for at være så fokuseret på at kunne inkludere disse børn (de cirka fem procent) i et almindeligt skoletilbud, kunne man tænke inklusion som del af differentierede fællesskaber. Eksklusion ville da kunne være en del af en inkluderende praksis, idet man blot kommer fra et fællesskab til et andet og vel at mærke til et fællesskab, som ikke kun er i stand til at rumme, men som i sin helhed arbejder efter børnenes præmisser, sådan som disse må defineres i forhold til deres udviklingsforstyrrelse og ikke efter et normalitetskriterium.

Specialskolerne og specialklasserne er langt fra udlevede. Desværre vil dette måske skulle vise sig gennem en alt for ensidig og konsekvent inklusionsopfattelse. En stor gruppe børn vil skulle illustrere, hvordan man ikke bare kan samlæse en gruppe børn med store afstande mellem opfattelsestype og funktionsniveau. Gartneren ved, at nogle planter kræver så forskellige vækstbetingelser, at de ikke kan trives i samme drivhus. Derfor kan de jo godt sammen pryde bordet, når de blomstrer! For lad det være sagt afslutningsvis som indledningsvis: Inklusion er vigtig at have for øje, den rigtige og "villende" inklusion. Derfor bør ethvert specialklasse- eller specialskoletilbud også tage sigte på at ruste børnene til at føle sig inkluderet i samfundet og i kulturen. Men for at kunne det, må man have opbygget kendskabet til sine egne ressourcer og kompetencer og ikke kun svagheder. Det sikres for den omtalte gruppe børn, når de får lov at udvikle sig i et læringsmiljø, som tager positivt afsæt i disse børns egne kvaliteter, hvorfor de behøver at indgå i et differentieret fællesskab. Dermed skærpes selvopfattelsen af at kunne bidrage med noget originalt. Det er inklusion!

Ønsker man virkelig fra politisk side en bred inkluderende grundskole, kræver det langsigtede investeringer og ikke besparelser

ANNONCE

Det gode liv og de vigtige netværk

"Høj sol over Ruds Vedby" er anden artikel i en serie om det gode liv med et barn med handicap. Første artikel "Et godt liv med overskud i hverdagen" blev bragt i LEV 6. Flere artikler følger i kommende blade.

Høj sol over Ruds Vedby

Jette og Peter er forældre til Oliver og Andreas på fire og to. Sammen udgør de en stærk og livskraftig familie, der ligner alle andre. Næsten. For Oliver og Andreas er udviklingshæmmede. Og Jette og Peter har mere overskud end de fleste

- På intensiv-afdelingen var der jo nybagte forældre, der ikke fik deres barn med hjem fra hospitalet. Vi vidste tidligt i forløbet, at uanset hvad ville vi i hvert fald få et barn med hjem fra hospitalet. Den tanke fandt vi meget trøst i. Vi fik i hvert fald et barn med hjem.

Det er umuligt ikke at blive berørt, når Jette Kristiansen og Peter Vraast-Thomsen fra stuen i huset i Ruds Vedby fortæller om den svære start som nybagte forældre.

Forældrenes udtalelse er typisk for det livsmod, der stråler fra Jette og Peter og nedover de to drenge. I dag godt fire år efter den svære start som nybegt familie – hvor lægefejl for altid satte Oliver bagud i forhold til jævnaldrende – løber Oliver glad og tillidsfuld rundt.

I den grå hjørnesofa ved siden af mig sidder Jette med Olivers lillebror, Andreas på to år. Jette taler, mens hun giver Andreas mad. Den lille fyr smiler til sin mor. Han kan ikke holde sit hoved selv eller kroppen oprejst. Som sin bror er også Andreas udviklingshæmmede. En vandsyste i hjernen, forsnævring af hjernebjælken og et forstørret nyrebækken er nogle af overskrifterne i Andreas' journal. Men typisk for Jette og Peter fortæller Peter, der sidder i lænestolen over for mig:

- Han er en glad dreng. Andreas har jo ikke læst bogen om alt det, han skulle kunne som toårig, han lever og smiler jo bare.

NÅR KUFFERTEN ER FYLDT OP

Familien fra Ruds Vedby er et levende eksempel på, at den noget forslidte leveregel om at se på mulighederne

frem for begrænsningerne lever i bedste velgående. Jette og Peter er de stærke grundpiller i en stærk familie – med to udviklingshæmmede drenge. Men hvor får de styrken fra til igen og igen at holde hovederne oven vande, når endnu et sygdomstegn rammer en af drengene?

Peter:

- Måske er det fordi vi bare har den der tro på, at det nok skal gå. Vores børn får ikke noget ud af, at vi sætter os over i hjørnet og har ondt af os selv. Men af og til får vi da den der: "Nu kan de vel ikke finde mere!?" Den 33-årige familiefar med sine sønners navne tatoveret på underarmene fortæller videre: - Når der kommer nyheder om drengene, så taler vi om det. Når jeg så får fyldt "kufferten" op, så tager jeg over i motionscentret.

Peter Vraast-Thomsen og Jette Kristiansen følger deres drenge udvikling på tættest hold.

- Vi bruger meget tid på at klargøre,

hvad vi nu skal gøre, vi tjekker alt. Nogle gange slynger lægerne om sig med mulige diagnoser og teorier. Vi opsøger selv information. Det er vigtigt at være med, at have et ejerskab af forløbet, fortæller Peter. Han fortsætter grinende: - Og vi har da også banket i bordet, så kaffekopperne hoppede rundt, når vi syntes, det gik alt for langsomt.

GRÆD SOM PISKET

Livet som forældre til to udviklingshæmmede drenge har lært Jette og Peter at arbejde vedholdende for at sikre deres sønner den bedste behandling. Jette fortæller:

- Vi brugte for eksempel et år på at få Andreas scannet. Vi havde i lang tid sagt, at der var noget i vejen med Andreas. Vi kunne tabe et grydelåg lige ved siden af ham, uden at han reagerede, og vi havde slet ikke samme kontakt

Peter Vraast-Thomsen, Andreas og Oliver – samt en forholdsvis rolig elefant.

Peter og Jette: "Måske skyldes vores overskud, at vi har den der tro på, at det nok skal gå. Vores børn får ikke noget ud af, at vi sætter os over i hjørnet og har ondt af os selv".

VI SKAL HELT SIKKERT BLIVE BEDRE

Peter og Jette er utvivlsomt kærlige og rummelige forældre, men de er også konsekvente, når situationen kræver det.

- Selvom han er udviklingshæmmet, skal Oliver jo ikke sidde og kaste med maden, når han kan spise ordentligt, siger Jette. Peter tager over: - Vi holder også altid fast på vores sengetider. Af og til kan der komme familie, der har glædet sig til at hilse på os og drengene, men er Oliver og Andreas trætte, så skal de sove uanset, hvem der er på besøg.

med Andreas, som vi havde haft med Oliver, da han var lille.

Med hjælp fra Børneklivnikken på Kristianiagade på Østerbro i København blev Andreas omsider scannet. Peter græd som pisket, da Andreas blev kørt til scanning. Peter: - Jeg vidste, at det var en afgørende undersøgelse – resultatet blev enten rigtig godt eller noget rigtig møg.

MR-scanningen afslørede en vandsyste i hjernen og forsnævringen på hjernebjælken, som man ellers ikke havde kunnet se på scanningerne under graviditeten.

HJÆLP I LEV CONNECT

Peter og Jette henter stor hjælp og opbakning i det lokale LEV Connect netværk i drengenes børnehavn, Sct. Bendts Børnehavn i Ringsted.

- Vores LEV Connect netværk er ret nystartet, men det er et fantastisk miljø. Vi kan grine og græde, så tårerne løber ned ad kinderne. Alene i en stille stund kan man jo godt tænke: "Hvem er det, vi har sparket så hårdt bagi, at det her skal ske for os?" I LEV Connect møder vi andre forældre, der står i mange af de samme problemstillinger som vi, siger Jette.

Det kan være vanskeligt at bruge de velmenende råd fra "normal-ramte" venner og familier.

- Vi har jo næsten skulle trøste familie og venner, der syntes, det var så synd for os, fortæller Jette. Peter supplerer:

- Og med min mor er det lige omvendt. Hun kan se på Andreas og sige: "Nu er han da ved at komme efter det". Og vi må så sige til hende: "Nej, fordi han nu kan vinke som to-årig, betyder det ikke, at han er ved at indhente det forsømte. Andreas vil altid være bagefter".

SOM ALLE ANDRE FAMILIER

Hverdagen ligner de andre børnefamilier her på Nyvej. Far eller mor arbejder fuld tid som henholdsvis skorstensfejer og pædagog, mens drengene er i børnehaven i Ringsted. Og de to varme mennesker lever et aktivt socialt liv, der ligner andre forældres. Peter og Jette siger: - Vi bliver ikke hjemme, når der inviteres til fest, og vi hjælper gerne med at smække en carport op for vennerne i weekenden, når der er brug for det. Drengene er nemme at have med, så længe vi husker alle vores ting.

Når Peter, Jette og drengene melder deres ankomst i vennegruppen, holdes en p-plads tæt på mødestedet fri, så familien ikke skal gå så langt med deres nødvendige udstyr. I sommer var familien på den klassiske familierundtur i Danmark med holdt ved Legoland, sommerhus og Bonbonland.

Vær åbne, snak om det igen og igen. Spørg, når der er noget I ikke forstår hos kommunen, hos lægen – alle steder.

Peter og Jettes gode råd til andre forældre til udviklingshæmmede.

Oliver og Andreas er heldige at have meget hjælpevillige bedsteforældre omkring sig. Men den ældre generation i familien får ikke altid lov at komme til.

Det kan være svært at slippe tøjlerne i drengene, når man har brugt så mange kræfter på at udvikle en familie-hver-

dag, der fungerer. Men Jette og Peter er nu blevet bevilliget ti timers aflastning om måneden. Det er Jettes søster, der således hjælper familien. Jette fortæller om ordningen: - For nyligt var vi ude og spise på den lokale kinesiske restaurant. Det var så skønt bare at sidde der og nyde at være ude alene uden at skulle tage hensyn til nogen. Det må vi snart prøve igen. Jette smiler varmt til sin mand og fortsætter: - Vi skal helt sikkert blive bedre til at komme ud alene.

Der er blevet halvmørkt i den hyggelige stue, hvor solen har trukket sig tilbage. Det er blevet tid til at sige farvel til Jette og Peter, Andreas og Oliver. Jeg kører hjem med en livslektie i sammenhold, mod og glæde i bagagerummet.

LEV HAR I 2012 60 ÅRS JUBILÆUM. DET MARKERER VI BLANDT ANDET MED EN STOR KONFERENCE OM BOLIGER PÅ HOTEL NYBORG STRAND FREDAG DEN 20. JANUAR 2012.

BOLIGER VAR EN AF GRUNDENE TIL, AT LEV I SIN TID BLEV STIFTET. DENGANG VAR EN BOLIG TIL ET MENNESKE MED UDVIKLINGSHÆMNING TYPISK I EN AF DE STORE ANSTALTER. DET VILLE LEV GØRE OP MED. SÅ HVAD ER MERE NÆRLIGGENDE, END AT LEVS JUBILÆUMSKONFERENCE HAR SAMME TEMA. FOR SELV OM ANSTALTERNE OG INSTITUTIONSBEGREBET ER AFSKAFFET, ER DER STADIG MASSER AF BOLIGMÆSSIGE UDFORDRINGER.

FØLG MED HER I BLADET I DE KOMMENDE NUMRE OG PÅ LEV.DK OM NYT OM KONFERENCEN.

BOLIG KONFERENCE

EN PERSONLIG BERETNING OG ET PERSONLIGT MØDE

Et liv på

grænsen

TEKST OG FOTO LASSE RYDBERG ■

Per Hardon satte sig for 50 år siden uudslettelige spor i forfatteren til denne artikels hukommelse. Og omvendt. Per var anderledes, speciel – en udfordring. Hans liv er gået fra åndssvageanstalt til egen Mercedes til psykisk sammenbrud. Nu er han træt

Da jeg var ung og havde afsluttet min uddannelse, fik jeg arbejde som lærer på Gamle Bakkehus. Det var der, Åndssvageforsorgen blev født, dets historie var en del af stedets kultur. Mange store personligheder havde taget deres karrieres store spring fra denne institution, og vi, der var unge, ville gerne følge efter. Så det var et sted, hvor man taklede udfordringerne.

Det var et drømmejob, hvor det, jeg havde lært under min uddannelse, skulle genopdages eller læses. Men da der ikke var mange tekster, så var det først og fremmest en praktisk læretid for en ung lærer. Hver dag skete noget uforudset og uanet.

Her næsten 50 år senere husker jeg stadig meget om mit liv på stedet: Børnenes ansigter glider forbi, men jeg har glemt deres navne. Men et navn er forblevet i min erindring: Per Hardon.

Navnet minder mig om, at der var noget, der var så svært, at jeg kunne stå med min oprigtige vilje og ikke ane, hvad jeg skulle gøre. Per Hardon satte sine spor i mit liv og blev der.

Selv om der er gået mange år, er Per Hardon med mellemrum dukket op i mine tanker. Han kunne ikke komme ud af mit liv. Jeg tænkte på, hvordan det

mon gik med ham – en næsten uover-skuelig tanke.

ET USÆDVANLIGT MØDE

For nylig ringede en bekendt til mig for at spørge, om hun måtte give mit telefonnummer til en, hun havde mødt på en frokostcafe. Han hed Per Hardon. De var kommet i snak, og da hun arbejdede med udviklingshæmmede, måtte det ende med, at Per fortalte om Gl. Bakkehus. Derfra kom jeg ind i historien igen, og Per fældede en tåre, fik jeg at vide. Det samme gjorde jeg, da jeg hørte om episoden.

Per ringede til mig en dag. Han inviterede mig hjem i hans lejlighed i et bofællesskab.

En varm solrig sommersøndag eftermiddag mødte jeg endelig Per Hardon, efter næsten 50 år. Jeg kunne ikke kende drengen Per, men jeg så en person, der lignede hans far, der havde overlevet i min erindring.

Per bød på kaffe og jordbærkage. Nervøst spiste han sin kage, før kaffen nåede frem.

Jeg så en mand på 60 år, buttet som mig selv, med velplejet gråsprængt skæg. Jeg mødte en mand, der omhyggeligt talende oprigtigt ville gengælde mødet.

Det var Per Hardon – han levede og havde det godt. Der faldt en sten fra mit hjerte. Jeg mødte mit eget livs faglige bekymring – en person hvis liv jeg ikke kan tage ære af. For hans liv gik faktisk ud i verden udenfor Åndssvageforsorgen.

Det var Per Hardon – han levede og havde det godt. Der faldt en sten fra mit hjerte. Jeg mødte mit eget livs faglige bekymring - en person hvis liv jeg ikke kan tage ære af. For hans liv gik faktisk ud i verden udenfor Åndssvageforsorgen

KNIVEN I LUFTEN

Medens vi spiser vores kage og drikker kaffen, spørger Per, som noget af det første: "Kan du huske, at jeg smed en hobbykniv efter dig. Den røg forbi tæt på dit hoved. Du kunne være blevet blind, hvis den havde ramt dit øje."

Jeg kan ikke huske det, undrer mig over, at der er noget, jeg har glemt, der er så vitalt i mit liv. Jeg spørger mere til denne begivenhed, som Per mange gange vender tilbage til i vores samtale. Han fortæller også, at han med vold har skubbet en kammerat over i en radiator – det kunne meget let have fået alvorlige konsekvenser for kammeraten.

”
Per har en utrolig hukommelse. I detaljer fortæller han om den unge lærer, mig, der boede hos sin mor, på hvilket gadehjørne i Brønshøj vi boede, og om hans besøg i vores hjem.

Om det er det med kniven eller volden overfor kammeraten, det ved jeg ikke, men Per fortæller mig, at begivenheden endte med, at han blev hentet af politiet og fikseret kørt til Ebberødgård. Der blev han lagt i en celle, ”en sådan rigtig en med tremmer for vinduet, med kiste-seng med seler og potte på stengulvet”.

PERS BARNDOMSLIV

”Jeg var meget aggressiv, jeg kunne ikke styre mig - jeg ved ikke hvorfor,” svarer Per på mit spørgsmål om, hvorfor han kastede med hobbykniv og var voldelig. Senere i samtalen siger han: ”Jeg kunne lave noget forfærdeligt”.

Det overraskende er, at når jeg går tæt på Per om hans liv på Gl. Bakkehus, så svarer han i dag: ”Jeg kunne lide at være der. Jeg var glad for dem, der var der”.

Jeg bliver ved med at vende tilbage til hans barndoms liv, og han tænker sig om og siger: ”jeg var ikke til at finde ud af”.

På spørgsmålet om han savnede sine forældre og deres hjem, dem der havde accepteret, at han og hans broder Ole skulle indenes på Gl. Bakkehus, svarer Per, at det var nok det bedste. De kunne ikke det, de skulle.

”Ebberødgård var ikke godt, for jeg var ikke så dårligt stillet.” Men han kom ud, fordi han ville. Og han har helt ret i, at han ikke var ”så dårligt stillet”. Først og fremmest skyldes han ophold i Åndssvageforsorgens anstalter udeblevne udfordringer.

UD AF EBBERØDGÅRD OG FORSORGEN

Efter fire år på Ebberødgård står Per endelig ude i det samfund, hvor han burde være. Per havner i et liv som de fleste. Han får sin lejlighed og bor i en række år med en kæreste. Igennem tyve år arbejder han i forskellige virksomheder, blandt andet på Nilfisk, Sojakagefabrikken og endelig med rengøring på offentlige institutioner. Per tager kørekort og har ejet både en Mercedes og en Folkevogn.

Da han efter 20 år udenfor forsorgen går ned med flaget, arbejder han på H. C. Ørstedts Institut med rengøring.

Han siger, at han blev psykisk syg, og på mit spørgsmål om, hvad diagnosen var, siger han, at han blev kaldt ”manisk”. ”Jeg fik medicin, kunne ikke mere magte tingene. Jeg blev dårlig, indadvendt, kunne ikke mere arbejde som tidligere”.

Han er indlagt på psykiatrisk afdeling flere gange og får i perioder stærk medicin. Han arbejder efterfølgende på et værested, men det går galt, ”jeg kan ikke holde kæft”, siger Per. Den historie fortolker jeg derhen, at han igen ser sig selv i forhold til udviklingshæmmede brugere: ”Jeg klarer mig bedre, end de kan.” Men Per fortsætter efter en pause: ”Jeg føler mig mere værd, det skal man ikke.”

DAGENE I ALDERDOMMEN

Per er blevet ældre, ikke gammel. Han bor i en stor 1-værelsets lejlighed på 4. sal under taget, med lyset fra sydvest, der kan bage ind i stuen og gøre den varm, døsig og TV-uegnet.

”De vil have, at jeg skal flytte”, siger Per, og fortsætter med at fortælle, at han måske er den eneste, der selv administrerer sine penge. ”Det er de andre sure over”. Men han vil ikke flytte, selv om han nok føler sig lidt anderledes. ”Jeg er bange for at blive alene – her kan jeg altid snakke med nogen”.

Per lever i dag på pension og lidt medicin. Han bruger meget af sin tid på at ligge på sengen, fortæller han, ikke med beklagelse. Træthed er en virkelighed, vi må indse – ikke med alderen, men med livet. Sådan er det med Per.

EFTERSKRIFT

Per har en utrolig hukommelse. I detaljer fortæller han om den unge lærer, mig, der boede hos sin mor, på hvilket gadehjørne i Brønshøj vi boede, og om hans besøg i vores hjem.

Pers erindring er åben, når det gælder mig, som min der lukker sig om ham. Kniven på vej mod mit ansigt er gemt, hvor den gode fortrængning er. Men Per er der nu som en ven, en der er velkommen i mit liv. Igen.

SIG DIN MENING

I LEV vil vi gerne høre din mening om, hvad der rører sig på handicapområdet eller i LEV. Her er et uddrag af nogle af de nyeste debatindlæg på lev.dk - samt et nyt debatindlæg sendt til LEV Bladet.

Kommentar til artiklen "Filadelfia på gyngende grund" på lev.dk

Af Berit Andersen

Godt LEV kom på banen. Det har jeg også ventet på, da det jo i høj grad berører mange af LEVs medlemmer – herunder vores søn. Det er uforståeligt, at Folketinget ikke kan blive enige om, at det eneste rigtige for et land af Danmarks størrelse er at have ét Epilepsihospital, hvor ekspertisen er samlet. Begynder man at udvande Epilepsihospitalet ved f.eks. at lukke Ungdomsafdelingen og Havehuset, så fjerner man stille og roligt fundamentet, og det bliver umuligt fremover at drive et højt specialiseret Epilepsihospital i Danmark. Og taberne er og bliver mennesker med epilepsi.

Kommentar til artiklen "I seng kl. 21"

Af Jesper van der Schaft

Er meget uforstående overfor, at Institut for Menneskerettigheder mener, at det ikke er en overtrædelse af FN's Handicapkonvention, at mennesker med handicap ikke selv kan bestemme, hvornår de vil i seng. Efter min mening en klar overtrædelse af artikel 1 i FN's Handicapkonvention: "Formålet med denne konvention er at fremme, beskytte og sikre muligheden for, at alle personer med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre, samt at fremme respekten for deres naturlige værdighed."

Uddrag af kommentar til artiklen "Mere omsorgssvigt i Holbæk"

Af Birthe Eriksen

Min mening om Holbæk Abildgården-skandalen. Det kunne desværre være en hvilken som helst bo-enhed, hvor der bliver taget mere hensyn til personalet, end de beboere de er ansat til at tage vare på. I øvrigt et arbejde de selv har valgt, fordi de så gerne vil ha' med mennesker at gøre. Det kan da godt være, der er sparet meget på personalet, men hvis der bliver ansat flere, er der jo bare flere, der kan bruge deres arbejdstid på at drikke kaffe, læse aviser eller være på nettet. Der er rigtig mange forældre, der har kæmpet for deres voksne børn, og næsten altid forgæves. Ledere og pædagoger har aldrig ville lytte til forældrene eller familien, de er end ikke interesseret i at høre om beboernes liv som børn og voksne, inden de flyttede hjemmefra.

Ked af besparelser – debatindlæg sendt til LEV Bladet

Af Jacob Aakjær Bang

Jeg er meget ked af, at de udviklingshæmmede fra København og Skive ikke kunne komme til Sølund Musik Festivalen i år på grund af besparelser af pædagog-timer og andre ting. Jeg ved, at de udviklingshæmmede havde sådan glædet sig til denne festival, der er årets største begivenhed for alle udviklingshæmmede, hvor man kan møde andre udviklingshæmmede. Jeg synes, at det er frækt, at man vælger at spare på pædagog-timerne til ture til Sølund Musik Festival. Det må der sættes en stopper for.

Sig din mening – send en mail til redaktionen@lev.dk eller kommentér direkte på artiklerne på lev.dk.

ANNONCE

SMÅ ANNONCER

SMÅ ANNONCER

SMÅ ANNONCER

ANNONCE

Med LEV på nettet

I LEV har vi i de seneste par år fået en række nye hjemmesider for specifikke projekter og nogle af LEVs forretningsområder. Her er en oversigt:

Best Buddies – I Best Buddies danner vi venskaber mellem udviklingshæmmede og ikke-udviklingshæmmede. Best Buddies er for alle over 16 år. Læs mere på bestbuddies.dk.

KLAP - Handler i al sin enkelthed om at vise forskellige typer af jobs, som mennesker med udviklingshæmning kan mestre. Læs mere på projektklap.dk.

LEVs ejendomme - Det er muligt for både forældre og kommuner at få LEV med på banen i forbindelse med privat byggeri af bofællesskaber eller væresteder. Læs mere på ejendomme.lev.dk.

Connect – Netværk mellem børnefamilier, hvor man kan dele erfaringer, viden, redskaber og "fiduser". Vær med til at skabe lidt mere energi. Læs mere på connect.lev.dk.

SMUT – Sundhed og motion for udviklingshæmmede. Læs mere på smutprojektet.dk.

Forældredialog – Projektet omfatter blandt andet følgende temaer: Folkeskolen er for alle; God specialundervisning; Skolehjem samarbejde. Læs mere på foraeldredialog.dk.

HANDI Forsikringservice – Formidling af forsikringer og pensioner for blandt andet mennesker med udviklingshæmning. Læs mere på handiforsikringservice.dk.

GRAM – Formålet med projekt GRAM (Grundlæggende Reduktion Af Mobning) er at forebygge og reducere mobning ved at styrke de positive sociale relationer og adfærden i arbejdsdagen på de beskyttede værksteder. Læs mere på projekt-gram.dk.

Og glem ikke at tjekke og gerne kommentere på nyhederne på lev.dk

Dansefitness Groove er perfekt til udviklingshæmmede

Mennesker med udviklingshæmning har mindst lige så stort behov for motion som alle andre. Men mange føler sig ikke velkomne i idrætsforeninger og fitnesscentre, når såkaldt "almindelige" træner.

Derfor er Groove Master Trainer og instruktør Signe Naessing nu begyndt at lave dansefitness målrettet mennesker med udviklingshæmning, hvor de danser Groove. Groove er dansefitness, hvor deltagerne er forenet i en fælles rytme og bevægelse, men danser på deres egen måde. Fordelen sammenlignet med andre motionsformer som for eksempel Zumba er, at her kan man ikke gøre det forkert.

Signe Naessing arbejder pt. på at rejse penge til et projekt, hvor pædagoger skal uddannes som instruktører, så de kan groove med udviklingshæmmede.

Læs mere på grooveforalle.dk.

Børn med udviklingshæmning i Europa er meget udsatte for diskrimination, forsømmelse og ekskludering. Det viser en ny europæisk rapport "Children's Rights for all! Implementation of the UN Convention on the Rights of the Child with intellectual disabilities", som Inclusion Europe og Eurochild netop har offentliggjort.

"Det helt centrale problem er at få folk til at anerkende lige ret for børn med udviklingshæmning. Den finansielle krise har medført, at børn med udviklingshæmning ikke bliver prioriteret," siger præsident for Inclusion Europe, Maureen Piggot.

Inclusion Europe, Eurochild og repræsentanter fra 22 europæiske organisationer, som arbejder for handicappede og børns rettigheder, opfordrer til, at man anerkender børn med udviklingshæmning og deres ret til at bo sammen med deres familier og ikke i institutionsagtige byggerier. Man opfordrer desuden til, at børn med udviklingshæmning i højere grad får mulighed for at give udtryk for deres egne holdninger – og at de bliver respekteret.

Hele rapporten kan ses på www.childrights4all.eu

Julegudstjeneste i Tønder

Julen nærmer sig med hastige skridt med de sædvanlige glade forventninger og traditioner. Der skal laves pynt og købes gaver. Men der skal også gøres plads til eftertanke. Arbejdsgruppen for udviklingshæmmede og kirken vil derfor gerne invitere til julegudstjeneste i Tønder Kristkirke onsdag den 7. december 2011 kl. 19.00. Under gudstjenesten vil gospelkoret medvirke. Af praktiske grunde beder arrangørerne alle, der ønsker kirkekafe, om at tilmelde sig til Bodil Møller tlf. 7472 3086, mobil 6010 0620, mail: kurbod@gmail.com senest den 5. december.

Karen Hækkerup

Regeringen vil beskytte handicappede mod diskrimination

Danmark har tilsluttet sig FN's handicapkonvention, men alligevel er et generelt forbud mod at diskriminere mennesker med handicap ikke skrevet ind i den danske lovgivning. Den nye regering vil nu arbejde på at ændre loven.

En sådan lovgivning er ikke konkret blevet lovet i S-R-SF-regeringens regeringsgrundlag, men der står skrevet, at regeringen vil "sikre lige muligheder og lige rettigheder for alle danske borgere. Diskrimination af enhver form er uacceptabelt, uanset om det sker på baggrund af køn, seksuel orientering, etnicitet, religion eller handicap".

På et spørgsmål fra Stine Brix (EL) til social- og integrationsminister Karen Hækkerup (S) om der skal indskrives i lov om forbud mod forskelsbehandling, at der ikke må forskelbehandles på baggrund af handicap, svarer ministeren således: "Det er regeringens klare intention, at personer med handicap skal beskyttes mod diskrimination langt bedre, end det er tilfældet i dag. Diskrimination af enhver form er uacceptabelt, uanset om det sker på baggrund af køn, seksuel orientering, etnicitet, religion eller handicap. Det er også i overensstemmelse med de principper, der findes i FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Det bemærkes dog, at den lov, der henvises til i spørgsmålet, hører under justitsministerens lovområde, og jeg kan derfor ikke tage stilling til den specifikke ændring, som foreslås. Jeg vil dog hurtigst muligt have afklaret, hvordan vi bedst kan sikre, at personer med handicap beskyttes mod diskrimination."

Aarhus vil privatisere specialundervisning

I disse uger har embedsmænd i Aarhus Kommune travlt med at strikke et udbudsmateriale sammen, så private virksomheder kan byde på opgaven med at undervise unge udviklingshæmmede på den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse, STU. Det skriver folkeskolen.dk.

Målet er at få løst opgaverne billigere. Det frustrerer lærerne på Center Lyngå, der blandt andet underviser 28 unge med psykisk og fysisk nedsat funktionsevne på STU.

"Vi er blevet tæppebombet med besparelser, siden kommunen overtog os fra amtet i 2007. I januar fik vi skåret 18,4 procent af budgettet og blev sendt igennem en fyringsrunde. Det blev fulgt op af yderligere besparelser i foråret. Alligevel vil kommunen konkurrenceudsætte os", siger lærernes tillidsrepræsentant Jens Brünings-Hansen.

Der er ikke forskningsmæssigt belæg for, at man kan forvente besparelser ved at udlicitere bløde områder, konkluderer Anvendt KommunalForskning, AKF, der har gennemgået en række danske og internationale studier af udlicitering. Det skyldes en lav grad af markedsmodning, at det er dyrt at beskrive, udbyde og overvåge bløde opgaver, og at de kræver meget arbejdskraft.

LANDSFORENINGEN LEV:

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00

Fredag: 9.00-13.00

GIRO:

5 49 00 06 (kontingent)

2 00 10 04 (gaver og bidrag)

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen
Tlf. 5927 7323, fax 5920 9652
e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Kitt Boel
Tlf. 8628 0925
e-mail: koltvej_35@adslhome.dk

LEV BLADET:

Nr. 6/60. årgang 2011
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt
Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen, Sytter Kristensen,
Lasse Rydberg, Hans Andersen,
Thomas Gruber

FORSIDEFOTO:

Hans Juhl

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Kløverprisvej 10 B, 2650 Hvidovre
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

Deadline LEV 8 er d. 18. november
LEV 8 udkommer d. 15. december

ANNONCEEKSPEDITION:

Damgårdsvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3788
Email: fl@flekklame.dk

OPLAG: 9.400 stk.**TRYK:** Glumsø Bogtrykkeri**LAYOUT:**

Synergi Reklame + Webbureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag:
10.00-12.00
Torsdag, fredag, lørdag, søndag:
Lukket
Ring 8038 0888
(LEV betaler samtalen)
E-mail: raadgivningen@lev.dk

Aabenraa

Magny Jønych
Tlf. 7452 6472
e-mail: magnyjonch@webspeed.dk

Aalborg

Annette Andreassen
Tlf. 9814 4714
e-mail: a.andreassen@home3.gvnet.dk

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 6445 1562
e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Bornholm

Svend Pedersen
Tlf. 5695 6326
e-mail: svend_p@tiscali.dk

Billund

Kristen Haubjerg
Tlf. 7532 1119
e-mail: krh.dalbo@gmail.com

Brøndby/Ishøj/Vallensbæk

Torben Olsen (kontaktperson)
Tlf. 3647 0212
e-mail: torbenogsus@olsen.mail.dk

Dragør-Tårnby

Lene Frømming
Tlf. 2814 0249
e-mail: ka_trunte_36@hotmail.com

Egedal

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: jannevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Carl Henning Møller
Tlf. 7514 2879
e-mail: chm@kreds.lev.dk

Favrskov - Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspeed.dk

Faxe/Stevns/Vordingborg

Kristian Nicolaisen
Tlf. 2259 3050
e-mail: vikebe@angelman.eu

Fredensborg

Michael Willenbrack
Tlf. 4848 0031
e-mail: michael.willenbrack@tdcadsl.dk

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3871 3158
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikshavn/Læsø

Tove Nørgaard Jensen
Tlf. 9829 2186
e-mail: frugthaven10@jensen.tdcadsl.dk

Frederikssund

Ninette Hartwich
Tlf. 4738 4010
e-mail: nintor@cool.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine@biomerieux.dk

Fåborg/Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Alice Hasselgren
Tlf. 4364 6467
e-mail: alice.hasselgren@mail.dk

Gladsaxe

Mads Rimmen
Tlf. 3513 4419
e-mail: mads.rimmen@vip.cybercity.dk

Greve

Allan Jørgensen (kontaktperson)
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Gribskov

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Guldborgsund

Hanne Nielsen
Tlf. 5444 5656
e-mail: rytterbjerggaard@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej@dlgmail.dk

Halsnæs

Rita Simonsen
Tlf. 4971 9471
e-mail: ritas@os.dk

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 7589 7919
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Marianne Ulrich-Jørgensen
Tlf. 4491 9168
e-mail: ml.ulrich@privat.dk

Herning/Ringkøbing/Skjern

Inge-Lise Pilgaard
Tlf. 9719 1910
e-mail: inge-lise.pilgaard@kreds.lev.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann
Tlf. 4826 1050
e-mail: kannrose@post8.tele.dk

Hjørring/Brønderslev/Jammerbugt

Fridolin Laager
Tlf. 9847 9116
e-mail: laager@turbopost.dk

Holbæk/Odsherred

Morten Løvschall
Tlf. 5917 3917
e-mail: morten@lovschall.name

Holstebro

Jørgen Bloch Lauritsen
Tlf. 9748 4190
e-mail: bloch@adslhome.dk

Hvidovre

Vakant
Kontakt Stig Christensen, LEV
Tlf. 3635 9696
e-mail: sc@lev.dk

Høje Taastrup

Asger Høg
Tlf. 4656 3710
e-mail: ahog@tdcadsl.dk

Hørsholm

Flemming Sundt
Tlf. 4586 1707
e-mail: connie@poulsen.mail.dk

Ikast-Brande

Tove Carlson
Tlf. 9725 2058
e-mail: mail@t-carlson.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kolding

Johs. Tästensen
Tlf. 4081 2893
e-mail: johst@profibermail.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3646 3783
e-mail: ss@sag.dk

Køge

Frank Poulsen
e-mail: lev.frank-poulsen@mail.dk

Lemvig

Anette Broe Henriksen
Tlf. 9782 2768
e-mail: anette.broe@kreds.lev.dk

Lolland

Gyrithe Sidor (kontaktperson)
Lavendelvej 11
4920 Søllested

**Mariager Fjord/
Vesthimmerland/Rebild**

Ella Holm Hansen
e-mail: eh@ellaholmhansen.dk

Morsø

Lone Øst
Tlf. 9776 4698
e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg/Kerteminde

Laurits Nielsen
Tlf. 6534 1509
e-mail: lauhed@mail.dk

Næstved

Laëtitia Taylor
Tlf. 2349 1131
e-mail: LEV_naestved@yahoo.dk

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: lev.odderr@gmail.com

Odense

Flemming Larsen
Tlf. 6616 7203
e-mail: stegsted@gmail.com

Randers

Preben Schmidt
Tlf. 8640 2217
e-mail: preben@achtenschmidt.dk

Ringsted

Mona Williams
Tlf. 5764 3584
e-mail: williamsz@ofir.dk

Roskilde/Lejre

John Møller
Tlf. 4632 7632
e-mail: johnsmoller@yahoo.com

Rudersdal

Claus T. Hansen
e-mail: cth@cubizz.com

Rødovre

Irene Schimmell
Tlf. 3670 6492

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: jagachristensen@hotmail.com

Skive

Anders Daugbjerg
Tlf. 9751 1719
e-mail: a.d@mail.dk

Slagelse/Sorø

Niels Gerner
Tlf. 5852 6320
e-mail: kirsten@gerner.dk

Solrød

Carsten Wærens
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Struer

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@kreds.lev.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Jonna Rasmussen
Tlf. 7443 3665
e-mail: osfire@rasmussen.dk

Thisted

Gerda Kobberøe (kontaktperson)
Tlf. 9793 7444

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ellen Højberg
Tlf. 7524 1260
e-mail: eogahoejberg@hotmail.com

Vejen

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kirsten Sørensen (kontaktperson)
Tlf. 7573 5809
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Viborg

Eva Pinnerup
Tlf. 2811 0363
e-mail: heide@dadlnet.dk

Ærø

Susanne Jørgensen (kontaktperson)
Tlf. 6253 3319
e-mail: bs@hus.dk

Århus/Norddjurs/Syddjurs

Jan Kristensen
Tlf. 8628 0925
e-mail: jankr@dadlnet.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail:
angelmanforeningen@gmail.com
www.angelman.dk

Cri du Chat Foreningen

Birthe Villani
Tlf. 8611 8887
e-mail: villani@mail1.stofanet.dk
www.criduchat.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.dansksdbf.dk

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tuberoessclerose.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 3512 5125
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Foreningen Handicappede Børn Uden Diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: hbud@forum.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 3116 5559
e-mail: kirkedal.hansen@jafnet.dk
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Dorte Vestergren Møller
e-mail: dorte@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Ellen Hessellund Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: landskontor@k-h.dk
www.k-h.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Brita Mannick Laursen
Tlf. 9749 6688
e-mail: ulbrit@tele.dk
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Helle Hjalgrim
Tlf. 4448 5808
e-mail: helle.hjalgrim@dadlnet.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Michael Lauridsen
Tlf. 6441 5391
e-mail: williamssyndrom@mail.dk
www.williams-syndrom.dk

LUMA – Landsforeningen der arbejder for Udviklingshæmmede Med Autisme

Henrik Sloth
Tlf. 4453 0697
e-mail: luma@lumaweb.dk
www.lumaweb.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Kristina Bartholin Henriksen
Tlf. 2254 6653
e-mail: : elle-kristina@heaven.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotos.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Winnie Pedersen
Tlf. 7020 2053
e-mail: post@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lisbeth Jensen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

KNUS

Lene Bang Larsen
Tlf. 3649 0899
e-mail: lene@knus.nu
www.knus.nu

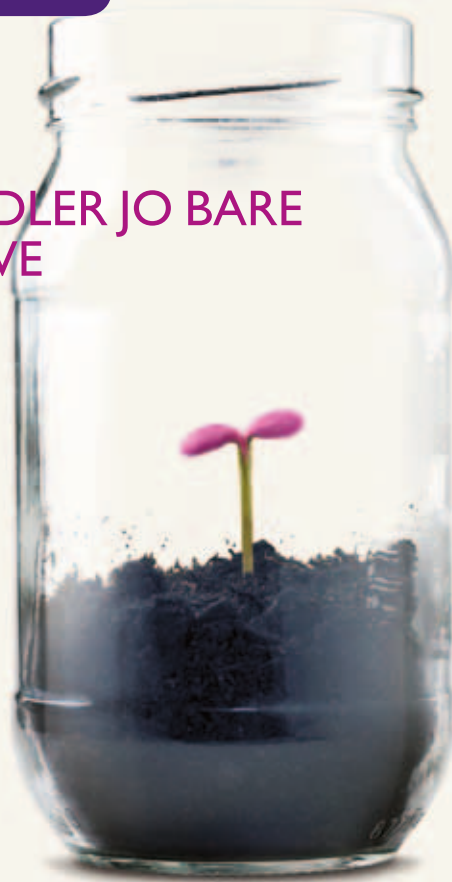
Copyright:
LEV må gerne kopieres og på anden
måde anvendes, hvis kilden tydeligt
angives.
Et eksemplar af den pågældende pub-
likation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

ANNONCE

ANNONCE

Som pårørende til udviklingshæmmede og medlem af LEV kan du opnå gode rabatter på dine forsikringer hos Codan. Ring og hør mere på 33 55 55 55.

DET HANDLER JO BARE OM AT LEVE

LEV og Codan har sammen udviklet en række forsikringer, der er specielt tilpasset handicappedes og udviklingshæmmedes behov.

Vi kalder dem **HANDI** forsikringer

Du får f.eks. med HANDI hændelsesforsikring en række fordele i forhold til andre ulykkesforsikringer.

Blandt andet dækning af brilleskader, tandskader og knoglebrud, og så kræves der ingen helbredsoplysninger.

Ring nu til LEV og hør mere om alle HANDI forsikringerne, og hvordan vi hjælper dig med at forsikre det liv, du lever.

Al henvendelse til: Landsforeningen LEV,
Kløverprisvej 10B, 2650 Hvidovre, Tlf. 3635 9696